

Lönerapport 2017

Löner och löneutveckling år 1913–2016
efter klass och kön

Författare: Mats Larsson, Arbetslivsenheten

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Löner år 2016	3
<i>Lön efter klass, kön, sektor, ålder och region</i>	
2 Löneutveckling	15
<i>Löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken</i>	
<i>Real löneutveckling</i>	
<i>Löner år 1913-2016</i>	
3 Kvinnor och män	31
<i>Standardvägda löner</i>	
<i>Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2000-2016</i>	
<i>Andel kvinnor och medellön efter sektor</i>	
<i>Löner för kvinnor och män år 1913-2016</i>	
Bilaga 1 Metod och dataunderlag	42
Bilaga 2 Månadslön för anställda efter klass, kön och sektor	44

Rapporten har utarbetats av LOs Arbetslivsenhet

För ytterligare information kontakta
Mats Larsson, telefon 08-796 28 11

Sammanfattning

Medellönen för samtliga anställda är 32 200 kronor i månaden enligt 2016 års lönestatistik. För arbetare är medellönen 25 800 kronor och för tjänstemän 38 200 kronor. Medellönen är alltså 12 400 kronor, eller 48 procent, högre för tjänstemän än för arbetare.

De två senaste åren, år 2015-2016, har medellönen för samtliga anställda ökat med 4,4 procent. För arbetare har lönerna ökat med 4,3 procent och för tjänstemän med 4,5 procent. I kronor motsvara det 1 070 kronor för arbetare och 1 660 kronor för tjänstemän.

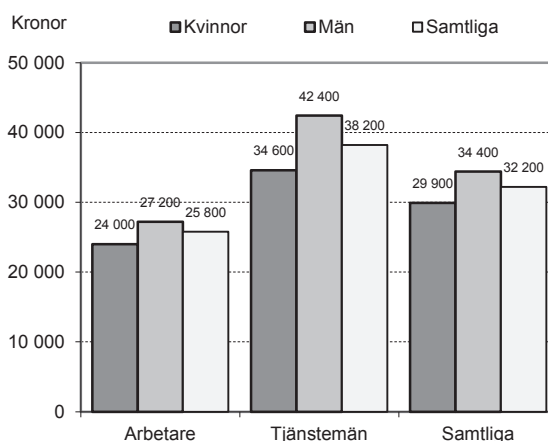
Medellönen för kvinnor är 29 900 kronor och för män 34 400 kronor. Medellönen är alltså 4 500 kronor, eller 15 procent, högre för män. Bland arbetare är skillnaden 3 200 kronor, 13 procent, och bland tjänstemän 7 800 kronor, 23 procent, till männens förmån.

År 2015-2016 har dock lönerna ökat mer för kvinnor än för män räknat i såväl procent som i kronor. Det har inte hänt sedan år 2007-2008. Bland samtliga anställda ökade medellönen för kvinnor med 5,3 procent, 1 510 kronor, och för män med 3,7 procent, 1 220 kronor. Lönerna har ökat mer för kvinnor bland både arbetare och tjänstemän, dock främst bland tjänstemän.

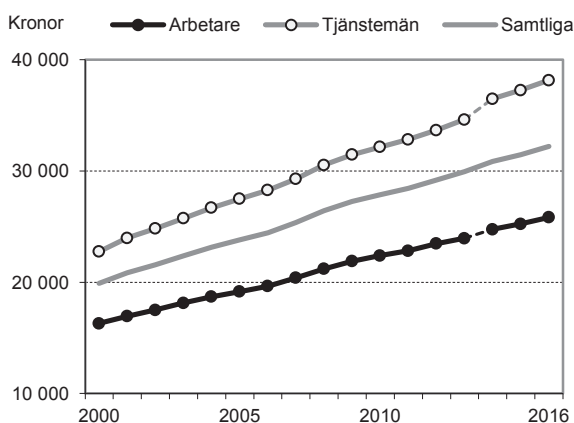
På 2000-talet har medellönen för samtliga anställda ökat med totalt 62 procent. För arbetare har lönerna ökat med 58 procent och för tjänstemän med 68 procent år 2000-2016. Lönegapet mellan arbetare och tjänstemän har därmed ökat med 9 procentenheter, eller 5 500 kronor, de senaste 16 åren och dagens lönegap är på samma nivå som på 1930-talet.

Reallönerna har ökat nästan alla år de senaste 22 åren. I genomsnitt har reallönen ökat med 2,0 procent per år för arbetare och med 2,4 procent för tjänstemän år 1994-2016.

Månadslön efter klass och kön år 2016

Månadslön efter klass år 2000-2016

1

Löner år 2016

År 2016 var den genomsnittliga månadslönen för samtliga anställda 32 200 kronor. En uppdelning av de anställda efter klass visar dock på en ojämn lönestruktur då den genomsnittliga månadslönen för arbetare är 25 800 kronor och för tjänstemän 38 200 kronor. Lönen är alltså i genomsnitt 12 400 kronor, 48 procent, högre för tjänstemän än för arbetare (se diagram 1.1 och tabell 1.1).

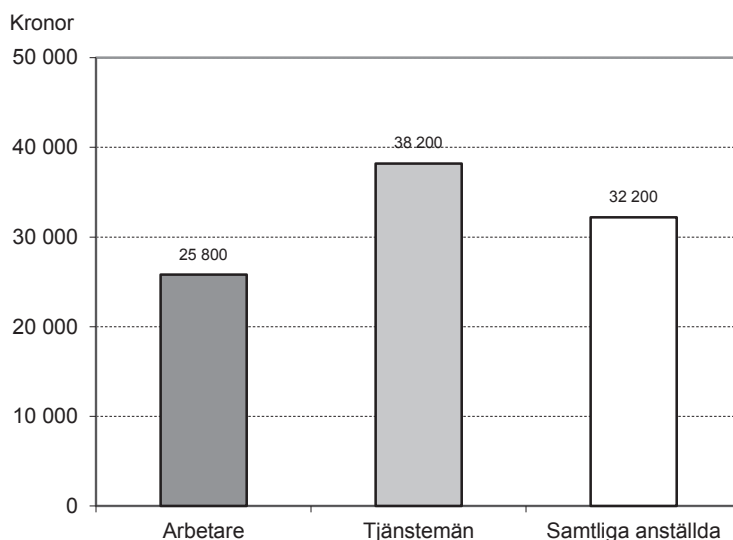
Detta framgår av LOs bearbetning av SCBs lönestrukturstatistik år 2016.

I följande avsnitt framgår även att löneskillnaden inte bara är stor mellan arbetare och tjänstemän. Kön, ålder, sektor och region visar också på stora löneskillnader - ofta betydligt större än 12 400 kronor.

Tabell 1.1 Månadslön efter klass och kön år 2016

	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
Samtliga	25 800	38 200	32 200
Kvinnor	24 000	34 600	29 900
Män	27 200	42 400	34 400

Diagram 1.1 Genomsnittlig månadslön efter klass år 2016

Dataunderlag och lönebegrepp

Rapportens dataunderlag är SCBs lönestrukturstatistik år 1994-2016.

Lönebegrepp i rapporten är tid- och prestationslön (grundlön), helglön samt andra (fasta) löneförmåner. Rörliga tillägg, t.ex. för obekväm arbetstid, skiftgång eller övertid, ingår inte i lönebegreppet. Timlöner är uppräknade till månadslön och deltidsarbete är uppräknad till heltid.

Mer om lönebegrepp och definitioner i Bilaga 1 Metod och datunderlag.

Kvinnor och män

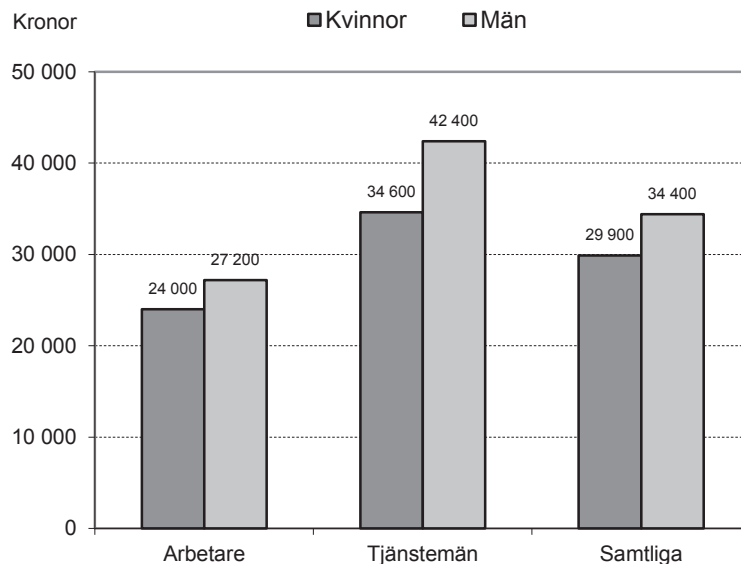
Kvinnor har i genomsnitt lägre lön än män. Bland samtliga anställda är medellönen för kvinnor 29 900 kronor och för män 34 400 kronor. Medellönen är alltså 4 500 kronor, eller 15 procent, högre för män än för kvinnor.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män är större bland tjänstemän än bland arbetare. Bland arbetare är medellönen för kvinnor 24 000 kronor och för män 27 200 kronor, det vill säga 3 200 kronor, eller 13 procent, högre för män. Bland tjänstemän är medellönen för kvinnor 34 600 kronor och för män 42 400 kronor, det vill säga 7 800 kronor, eller 23 procent, högre för män än för kvinnor (se diagram 1.2 och tabell 1.1).

En jämförelse efter både klass och kön visar på en brant lutande lönetrappa där kvinnliga arbetare står längst ner med 24 000 kronor i medellön medan manliga tjänstemän står på översta trappsteget med 42 400 kronor - en skillnad på 18 400 kronor, eller 76 procent.

I kapitel 3 ges en mer detaljerad beskrivning av löner och löneutveckling för kvinnor och män.

Diagram 1.2 Månadslön efter klass och kön år 2016

Sektor

Anställda efter klass uppdelade på sex sektorer (se faktaruta) visar att medellönen är klart högre för tjänstemän än för arbetare i samtliga sektorer. Högst är lönen för tjänstemän inom Tillverkningsindustrin med 43 400 kronor i månaden. Några tusenlappar lägre är den för tjänstemän inom Byggnadsindustri och Privat tjänsteproduktion, 40 700 kronor respektive 39 800 kronor. Lägst lön för tjänstemän är det i Kommunal sektor, 32 100 kronor.

Sex sektorer

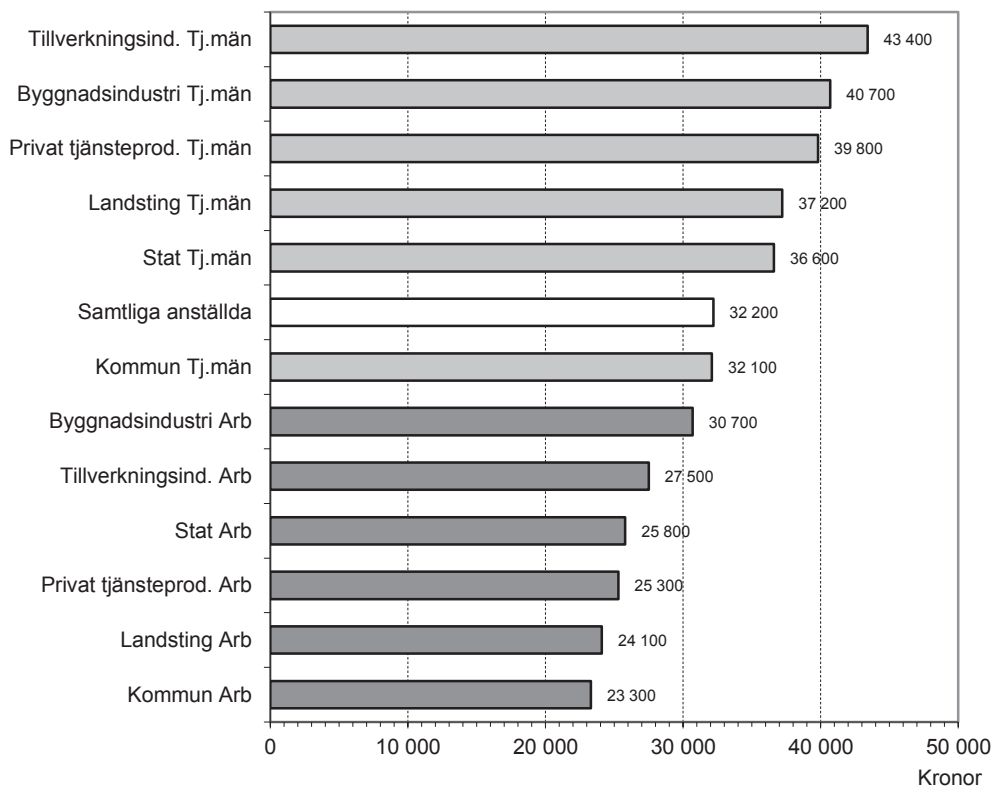
Tillverkningsindustri
Byggnadsindustri
Privat tjänsteproduktion

Stat
Kommun
Landsting

Den lägsta medellönen för tjänstemän är ändå högre än den högsta medellönen för arbetare som här gäller arbetare inom Byggnadsindustri vars medellön är 30 700 kronor. Närmast efter kommer arbetarna inom Tillverkningsindustri med 27 500 kronor.

Lägst medellön har arbetarna i Kommunal sektor med 23 300 kronor medan arbetarna inom Landsting ligger strax över med 24 100 kronor (se diagram 1.3 och tabell 1.2).

Diagram 1.3 Genomsnittlig månadslön år 2016
Arbetare och tjänstemän. Sex sektorer

Tabell 1.2 Månadslön efter klass, kön och sektor år 2016

Sektor	Arbetare			Tjänstemän			Samtliga anställda		
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga
Samtliga sektorer	24 000	27 200	25 800	34 600	42 400	38 200	29 900	34 400	32 200
Privat sektor	24 300	27 600	26 600	36 000	43 900	40 400	30 300	34 600	33 000
Tillverkningsindustrin	25 600	27 900	27 500	39 200	45 300	43 400	32 900	34 400	34 000
Byggnadsindustrin	27 000	30 800	30 700	34 200	44 100	40 700	32 900	33 500	33 500
Tjänsteproduktion	24 100	26 200	25 300	35 700	43 600	39 800	29 900	35 000	32 600
Offentlig sektor	23 400	23 800	23 500	33 300	37 200	34 400	29 300	32 900	30 300
Stat	24 300	26 600	25 800	35 000	38 600	36 600	34 500	36 800	35 600
Kommun	23 300	23 600	23 300	31 900	32 800	32 100	27 500	28 500	27 800
Landsting	24 200	23 800	24 100	34 900	45 600	37 200	32 300	40 200	34 000

23 sektorer

En fördelning av löntagarna på 23 sektorer (se faktaruta) visar än tydligare tjänstemännens lönemässiga försprång. Inte inom någon av de 23 sektorerna når arbetarnas medellön upp till de 32 300 kronor som är medellönen för samtliga anställda. Tjänstemännen däremot, har inom de flesta sektorer betydligt högre löner än så.

Högst lön har tjänstemän inom sektorn Finans- och försäkringsverksamhet vars medellön är 48 900 kronor. Närmast därefter kommer tjänstemännen inom Information och kommunikation med 44 900 kronor i medellön.

Utöver ovan nämnda toppduo så har tjänstemän i ytterligare sju sektorer medellöner över 40 000 kronor (se diagram 1.4).

Bland arbetare är det genomgående klart lägre nivåer som gäller. Högst medellön har dock arbetarna inom Gruvor och mineralutvinningsindustri samt Byggindustrin, 31 600 resp. 30 700 kronor. Förutom dessa två är det bara i sektorn Information och kommunikation där medellönen är över 30 000 kronor för arbetare.

I resterande sektorer ligger medellönen oftast betydligt lägre för arbetare. Lägst är den i sektorerna Barnomsorg och Hotell och restaurang med 22 500 resp. 22 900 kronor i medellön för arbetare. Några 100-lappar högre, mellan 23 000-23 800 kronor, ligger lönerna för arbetare inom Äldre- och handikappomsorg, Skola och Utbildning (privat).

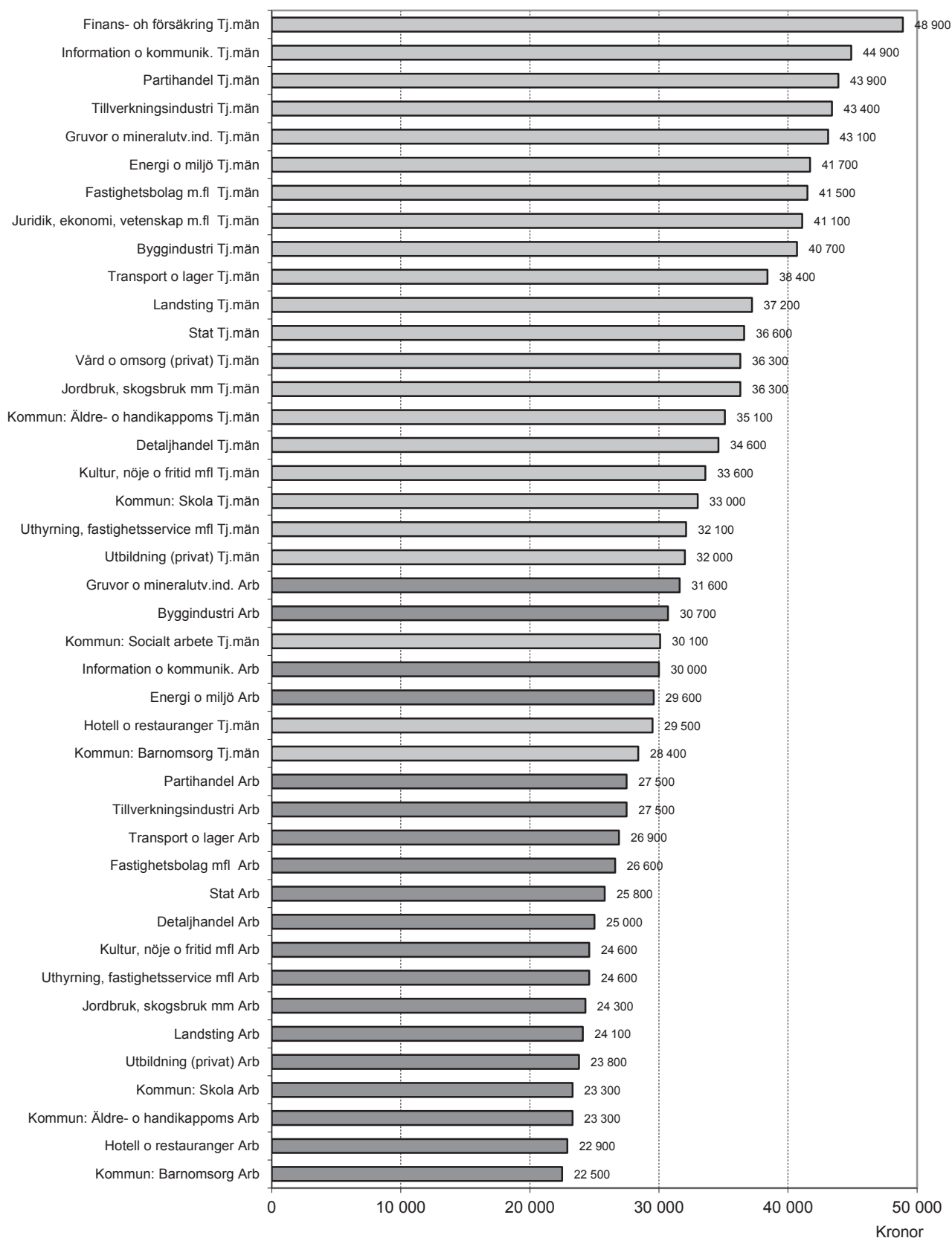
Privat sektor

A Jordbruk, skogsbruk och fiske
 B Gruvor och mineralutvinningsindustri
 C Tillverkningsindustri
 D+E Energi och miljö
 F Byggindustri
 G Handel och serviceverkstäder
 46 Partihandel
 47 Detaljhandel
 H Transport och magasinering
 I Hotell och restauranger
 J Information och kommunikation
 K Finans- och försäkringsverksamhet
 L Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
 M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
 N Uthyrning, fastighetservice, resetjänster mfl
 P Utbildningsväsendet
 Q Vård och omsorg, socialtjänst
 R+S+T+U Kultur, nöje och fritid mfl

Offentlig sektor

Stat
 Kommun
 Äldre- o handikappomsorg
 Skola
 Barnomsorg
 Socialt arbete
 Landsting

Diagram 1.4 Månadslön efter klass och sektor år 2016
23 sektorer

Alder

Arbetare och tjänstemän startar sina arbetsliv på ungefär samma lönenivå men därefter tar löneutvecklingen helt olika vägar. År 2015¹ var medellönen för 20-åringar 20 800 kronor i månaden bland arbetare och 20 600 kronor för tjänstemän. Alltså 200 kronor högre för arbetare. Men det är bara i den absoluta starten av arbetslivet som lönerna är ungefär lika höga för arbetare och tjänstemän. Redan bland 21-åringar är ordningen den omvända då medellönen är 800 kronor högre bland tjänstemän än bland arbetare. Därefter ökar löneskillnaden upp i åldrarna och vid 35 års ålder är medellönen drygt 10 000 kronor högre för tjänstemän än för arbetare och vid 45 års ålder cirka 15 000 kronor högre. Därefter kulminerar löneskillnaden och ligger runt 15 000 kronor tills den minskar något runt 60-årsåldern (se diagram 1.7).

Linda 2015
Dataunderlaget i detta avsnitt är SCBs Linda-databas gällande år 2015.

För arbetare ökar medellönen i takt med stigande ålder med cirka 400 kronor per ettårsgrupp mellan 20-30 års ålder. Därefter minskar ökningstakten till cirka 120 kronor upp till 40-årsåldern där lönen stagnera runt 26 000 kronor.

För tjänstemän ökar lönen upp i åldrarna i en helt annan takt än för arbetare. Mellan 20–30 års ålder ökar medellönen med drygt 1 000 kronor per ettårsgrupp och mellan 30–40 år med knappt 700 kronor. Därefter minskar ökningstakten till knappt 200 kronor per ettårsgrupp upp till 50-årsåldern där medellönen kulminerar runt 41 000 kronor. Därefter minskar medellönen något ner till ca 39 000 för tjänstemän över 60 år (se diagram 1.7).

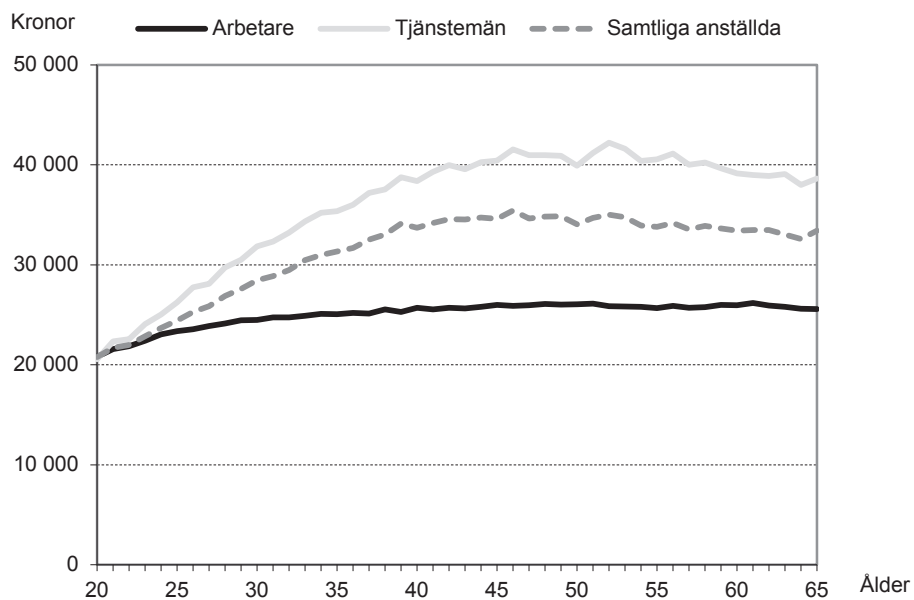
Män har högre genomsnittlig månadslön än kvinnor i samtliga åldersgrupper. Redan i 20-årsåldern är medellönen cirka 2 000 kronor högre för män än för kvinnor. I 30-40 års ålder tilltar löneskillnaden ytterligare och ökar med drygt 300 kronor per ettårsgrupp. Löneskillnaden mellan kvinnor och män kulminerar runt 50 årsåldern då medellönen är cirka 6 500 kronor högre för män än för kvinnor (se diagram 1.8).

Löneskillnaden mellan kvinnor och män tilltar alltså med stigande ålder vilket är ett resultat av att medellönen planar ut tidigare för kvinnor än för män. För kvinnor planar medellönen ut redan i slutet av 30-årsåldern medan den för män planar ut först runt 45-årsåldern.

Män tycks alltså ha en längre lönekarriär än kvinnor. Detta gäller dock främst tjänstemän då medellönen för manliga tjänstemän ökar påtagligt ända upp till 50-årsåldern medan den för manliga arbetare slutar att öka redan i 30-årsålden (se diagram 1.9 och 1.10).

¹ Lönerna i detta och nästa avsnitt gäller år 2015 och är därför inte fullt jämförbara med lönerna i övriga avsnitt som gäller år 2016

Diagram 1.7 Månadslön efter klass och ålder år 2015¹

**Diagram 1.8 Månadslön efter kön och ålder år 2015¹
Samtliga anställda**

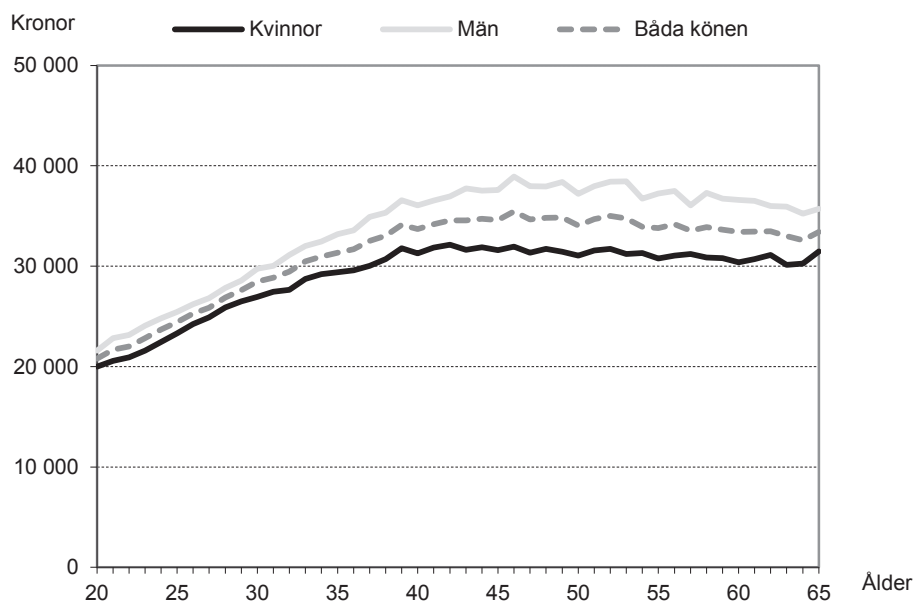

Diagram 1.9 Månadslön efter klass, kön och ålder år 2015¹
Arbetare

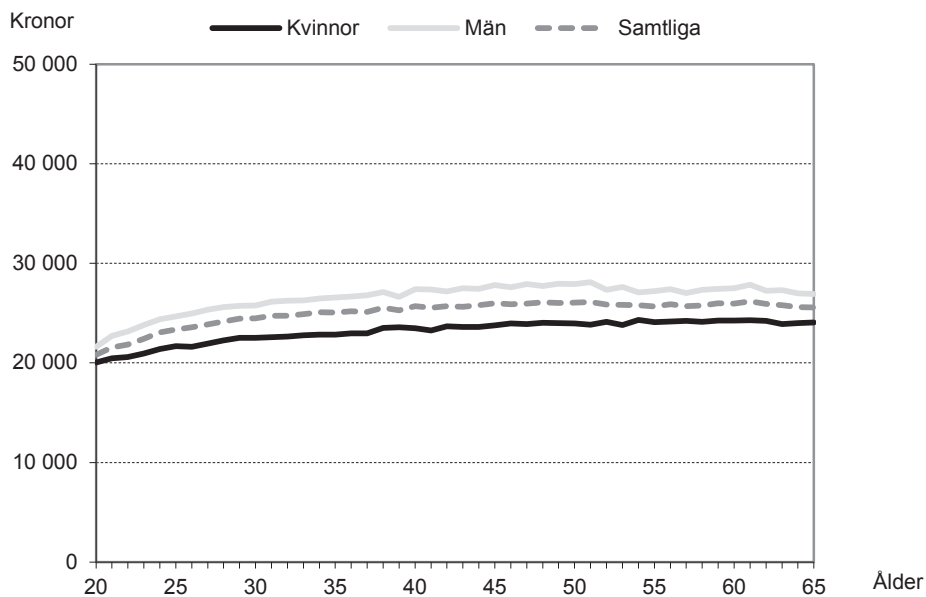
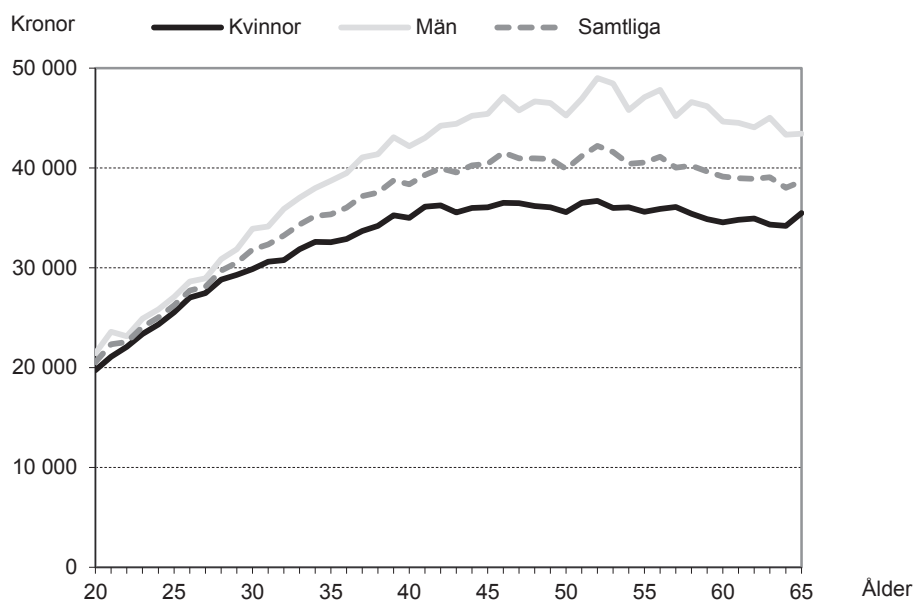

Diagram 1.10 Månadslön efter klass, kön och ålder år 2015¹
Tjänstemän

Region

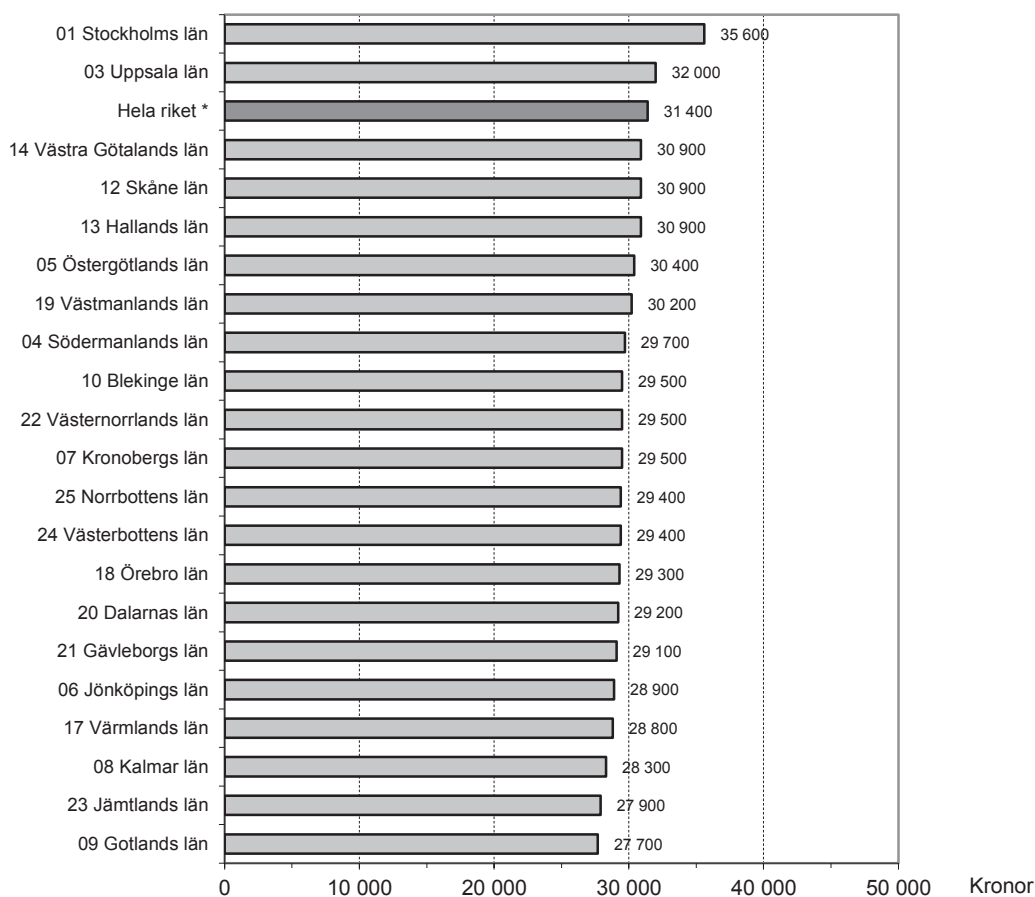
Lönerna varierar något mellan Sveriges 21 län. Det är dock främst Stockholms län som skiljer sig från övriga län.

Linda 2015

Dataunderlaget i detta avsnitt är SCBs Linda-databas gällande år 2015.

I Stockholms län är den genomsnittliga månadslönen för samtliga anställda 35 600 kronor enligt 2015² års lönestatistik (se faktaruta). Närmast efter kommer Uppsala län med 32 000 kronor. Endast i dessa två län är medellönen högre än genomsnittet för hela riket, som var 31 400 kronor år 2015 (se diagram 1.11).

Diagram 1.11 Lön efter län år 2015². Samtliga anställda

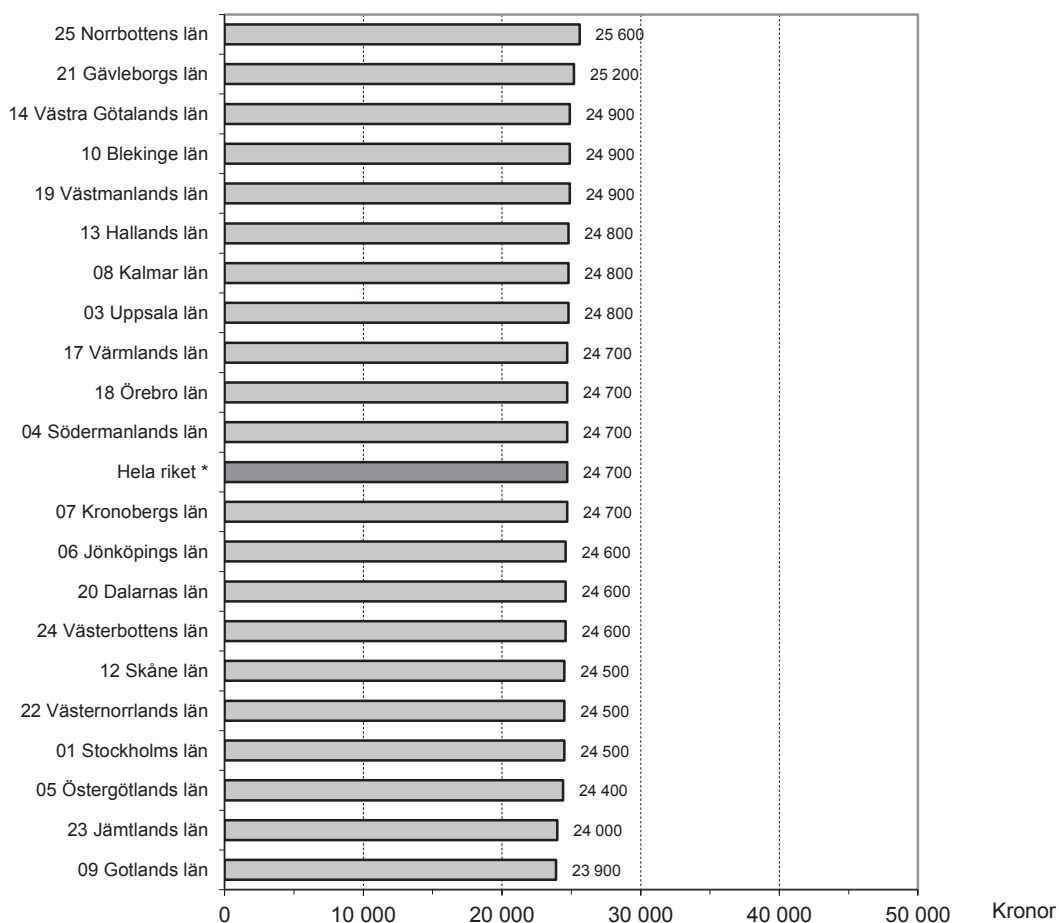

² Lönerna i detta och närmast föregående avsnitt gäller år 2015 och är därför inte fullt jämförbara med lönerna i övriga avsnitt som gäller år 2016

De höga lönerna i Stockholm gäller dock främst tjänstemän då den genomsnittliga månadslönen för tjänstemän i Stockholm är 42 100 kronor medan den för arbetare stannar på 24 500 kronor, vilket är under genomsnittet för arbetare i hela riket (se diagram 1.12 och 1.13).

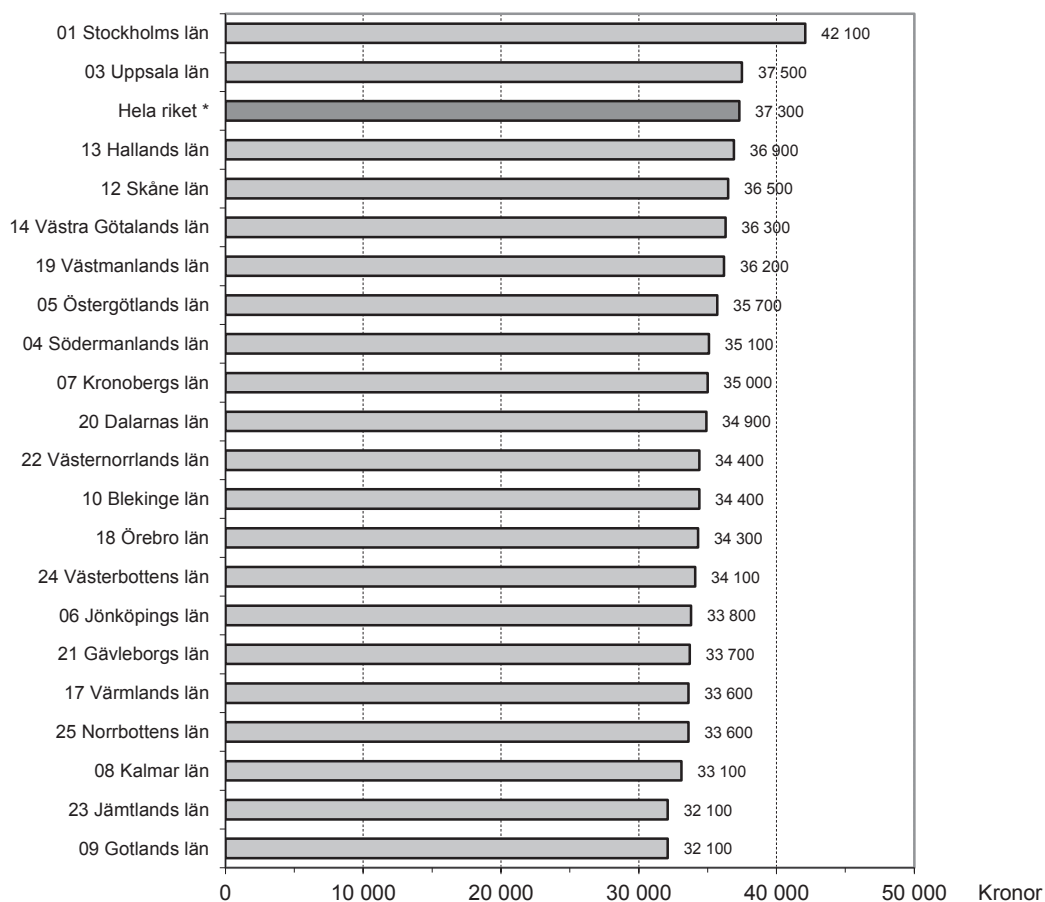
Bland arbetare är det istället i Norrbottens län som lönerna är högst, 25 600 kronor. Skillnaden i medellön efter län är dock relativt liten bland arbetare och förutom i Norrbottens län är medellönen mellan 24 400-25 200 kronor i alla län utom Jämtlands och Gotlands län där medellönen stannar på 24 000 resp. 23 900 kronor (se diagram 1.12).

Diagram 1.12 Lön efter län år 2015². Arbetare

Bland tjänstemän är skillnaden i lön större mellan länen än bland arbetare. Högst medellön har tjänstemän i Stockholm med 42 100 kronor närmast följt av Uppsala med 37 500 kronor. Endast dessa två län ligger över medellönen för tjänstemän i hela riket. Lägst medellön för tjänstemän är det i Gotland och Jämtland med 32 100 kronor (se diagram 1.13).

Diagram 1.13 Lön efter län år 2015². Tjänstemän

Sammanfattning av kapitel 1

År 2016 var medellönen för samtliga anställda 32 200 kronor i månaden. För arbetare var medellönen 25 800 kronor och för tjänstemän 38 200 kronor. Medellönen var alltså 12 300 kronor, 48 procent, högre för tjänstemän än för arbetare.

Medellönen för kvinnor var 29 900 kronor och för män 34 400 kronor, det vill säga 4 500 kronor, eller 15 procent, högre för män.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män var dock mindre bland arbetare än bland tjänstemän. Bland arbetare var medellönen för män 3 200 kronor, 13 procent, högre än för kvinnor och bland tjänstemän 7 800 kronor, 23 procent, högre.

Även mellan olika sektorer, åldrar och regioner var löneskillnaderna stora. Klass och kön framstår dock som den gemensamma nämnaren även för dessa löneskillnader.

2

Löneutveckling

På 2000-talet har den genomsnittliga månadslönen för samtliga anställda ökat från 19 900 till 32 200 kronor år 2000-2016. Medellönen har därmed ökat med 12 300 kronor, 62 procent.

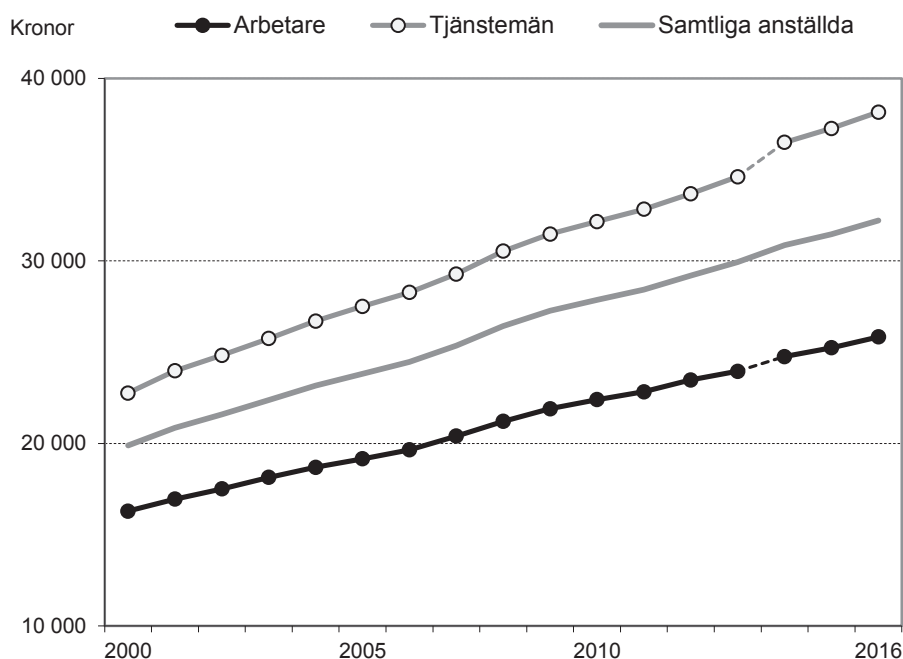
Lönerna har dock ökat mer för tjänstemän än för arbetare. För arbetarna har medellönen ökat från 16 300 kronor till 25 800 kronor, en ökning med 9 500 kronor, eller 58 procent medan medellönen för tjänstemän har ökat från 22 800 kronor till 38 200 kronor, en ökning med 15 400 kronor, eller 68 procent. Medellönen har alltså ökat med 5 900 kronor, eller 9 procentenhet-er mer för tjänstemän än för arbetare och lönegapet mellan arbetare och tjänstemän har ökat påtagligt (se diagram 2.1 och tabell 2.1).

Det bör noteras att lönestatistiken inte är fullt jämförbar över hela mätperioden på grund av ett antal metodförändringar över tid. Det gäller inte minst införandet av ny yrkeskod år 2014 (se bilaga 1) som påverkat såväl antal som medellön för arbetare och tjänstemän (markerat i diagram 2.1 med streckade linjer).

Tabell 2.1 Medellön och löneökning år 2000-2016

	Medellön År 2000	Medellön År 2016	Löneökning		
			Kronor	Procent Totalt	Årstakt
Arbetare	16 300	25 800	9 500	58	2,9
Tjänstemän	22 800	38 200	15 400	68	3,3
Samtliga	19 900	32 200	12 300	62	3,1

Diagram 2.1 Genomsnittlig månadslön efter klass år 2000-2016

År 2000 var alltså månadslönen i genomsnitt 16 300 kronor för arbetare och 22 800 kronor för tjänstemän. Det vill säga 6 500 kronor högre för tjänstemän än för arbetare. Därefter har lönegapet ökat stadigt med några hundralappar varje år till dagens 12 400 kronor (se diagram 2.2a).

Räknat i procent så framstår utvecklingen av lönegapet inte fullt lika dramatisk. År 2000 var lönegapet 40 procent, det vill säga att medellönen var 40 procent högre för tjänstemän än för arbetare. Följande år ökade lönegapet sakta men säkert upp till 44 procent år 2008 för att därefter stabiliserats. Först runt 44 procent år 2009-2013 och sen runt 48 procent år 2014-2016. Nivåhöjningen mellan år 2013 och 2014 förklaras främst av metodförändringar i lönestatistiken då bland annat en ny yrkeskod infördes (se bilaga 1 Metod och dataunderlag).

Diagram 2.2a Lönegap mellan arbetare och tjänstemän år 2000–2016. Kronor

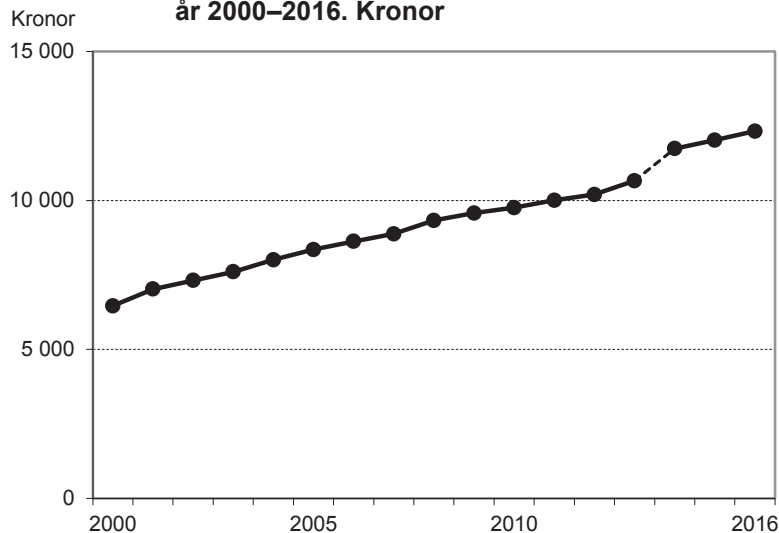
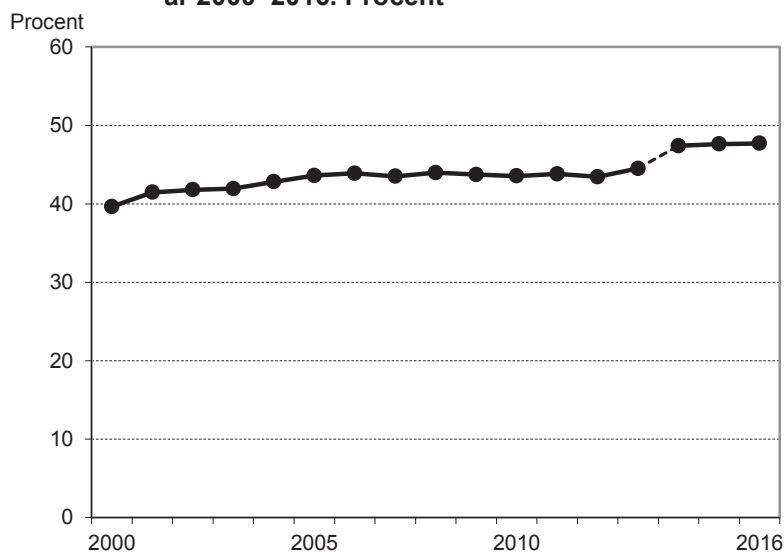

Diagram 2.2b Lönegap mellan arbetare och tjänstemän år 2000–2016. Procent

Orsaken till att lönegapet räknat i kronor eller procent ger olika bilder av utvecklingen beror på att medellönen är så pass mycket högre för tjänstemän än för arbetare. Det medför att om medellönen ökar med *lika många procent* för både arbetare och tjänstemän så ökar medellönen ändå med *fler antal kronor för tjänstemän* än för arbetare.

Löneutveckling år 2015-2016

De senaste två åren, år 2015-2016, ökade medellönen med 4,4 procent för samtliga anställda. För arbetare ökade lönen med 4,3 procent och för tjänstemän med 4,5 procent. Lönerna har alltså ökat något mer för tjänstemän än för arbetare de två senaste åren. Skillnaden är dock att betrakta som marginell och ryms inom den statistiska felmarginalen (se diagram 2.3a).

Räknat i kronor blir dock bilden av löneutvecklingen de två senaste åren en helt annan. För samtliga anställda har medellönen ökat med 1 350 kronor. För arbetare har den dock bara ökat med 1 070 kronor medan den för tjänstemän ökat med 1 660 kronor. Den har alltså ökat med 590 kronor mer för tjänstemän än för arbetare (se diagram 2.3b).

Varför år 2015 och 2016?

Löneutvecklingen redovisas i detta avsnitt summerad för de två senaste åren, år 2015-2016. Detta för att ge en så säker bild av den senaste löneutvecklingen som möjligt.

Varför inte bara år 2016?

Löneutvecklingen för ett enskilt år riskerar att bli missvisande då alla lönerevisioner som är avtalade för mätperioden inte hinner fångas upp i statistiken. Det gäller inte minst de lönerevisioner som förhandlas och fördelas lokalt.

Varför inte 2014-2016?

År 2014 infördes ett antal metodförändringar i lönestrukturstatistiken (se bilaga 1) vilka medfört att statistiken inte är fullt jämförbar mellan år 2013 och 2014.

Diagram 2.3a Löneökning efter klass.
Procent år 2015-2016

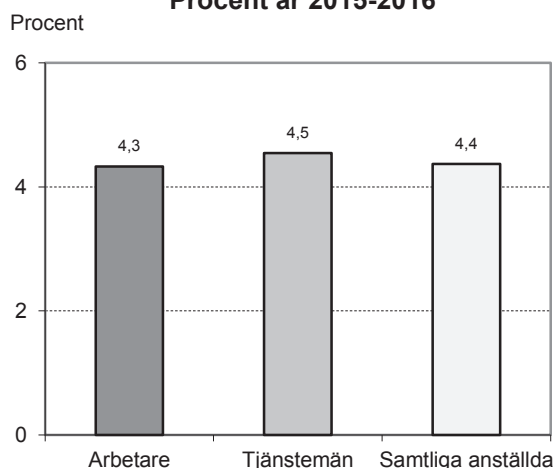
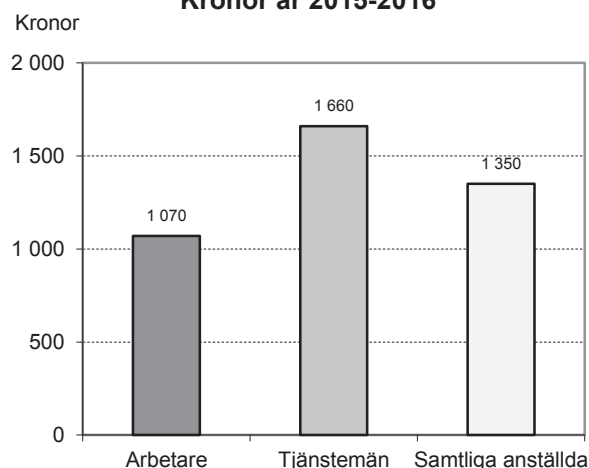

Diagram 2.3b Löneökning efter klass.
Kronor år 2015-2016

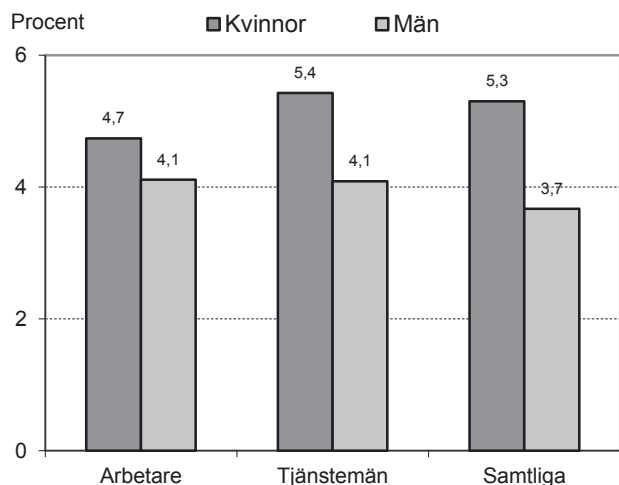
Kvinnor och män

Lönerna har ökat mer för kvinnor än för män år 2015-2016. Bland samtliga anställda ökade medellönen för kvinnor med 5,3 procent jämfört med 3,7 procent för män. Det vill säga drygt 1,6 procentenheter mer för kvinnor.

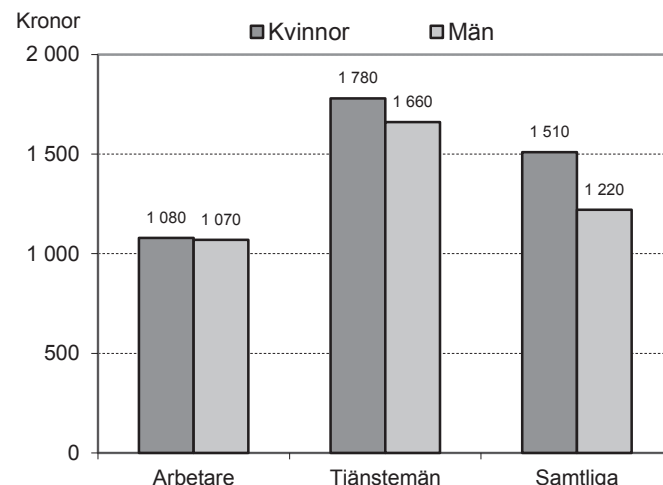
Lönerna har ökat mer för kvinnor än för män bland såväl arbetare som tjänstemän. Skillnaden är dock störst bland tjänstemän då lönerna ökat med 5,4 procent för kvinnor och 4,1 procent för män, det vill säga 1,3 procentenheter mer för kvinnor. Bland arbetare ökade lönerna med 4,7 procent för kvinnor och 4,1 procent för män, 0,6 procentenheter mer för kvinnor (se diagram 2.4a och tabell 2.2).

Även räknat i kronor har lönerna ökat mer för kvinnor än för män. Bland samtliga anställda ökade medellönen med 1 510 kronor för kvinnor och med 1 220 kronor för män. Det vill säga 290 kronor mer för kvinnor. Uppdelat på arbetare och tjänstemän blir dock skillnaden mindre³ och stannar på 10 kronor bland arbetare och 120 kronor bland tjänstemän. Det innebär dock att lönegapet mellan kvinnor och män minskat räknat i såväl relativa som absoluta tal bland både arbetare och tjänstemän. Det har inte hänt sedan år 2007-2008 (se kapitel 3 Kvinnor och män).

**Diagram 2.4a Löneökning efter klass och kön
År 2015-2016. Procent**

**Diagram 2.4b Löneökning efter klass och kön
År 2015-2016. Kronor**

³ Att skillnaden mellan kvinnor och män är större bland samtliga anställda än bland arbetare och tjänstemän var för sig förklaras av att andelen kvinnor och män är olika fördelat bland arbetare och tjänstemän. Andelen kvinnor är 46 procent bland arbetare och 54 procent bland tjänstemän. De höga löneökningarna för kvinnliga tjänstemän drar därmed upp nivån för samtliga kvinnor medan den låga löneökningen för manliga arbetare drar ner nivån för samtliga män.

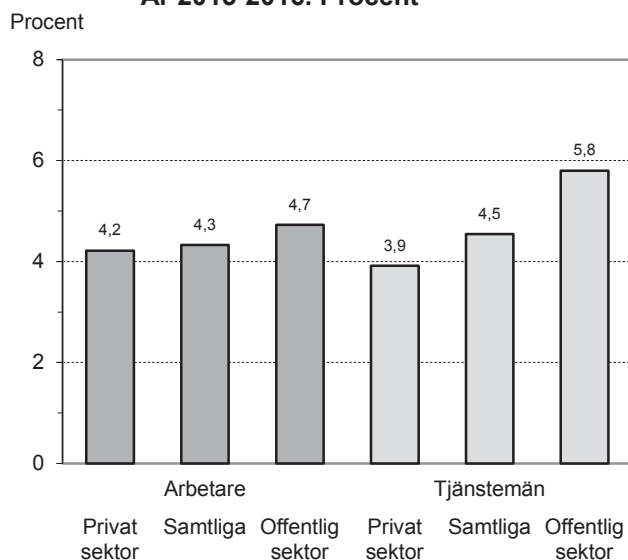
Privat och offentlig sektor

En uppdelning av de anställda på privat och offentlig sektor visar att lönerna ökat mest inom offentlig sektor. För samtliga anställda har medellönen ökat med 5,6 procent i offentlig sektor och med 3,8 procent i privat sektor år 2015-2016. Det är dock främst bland tjänstemän som lönerna ökat mer i offentlig sektor.

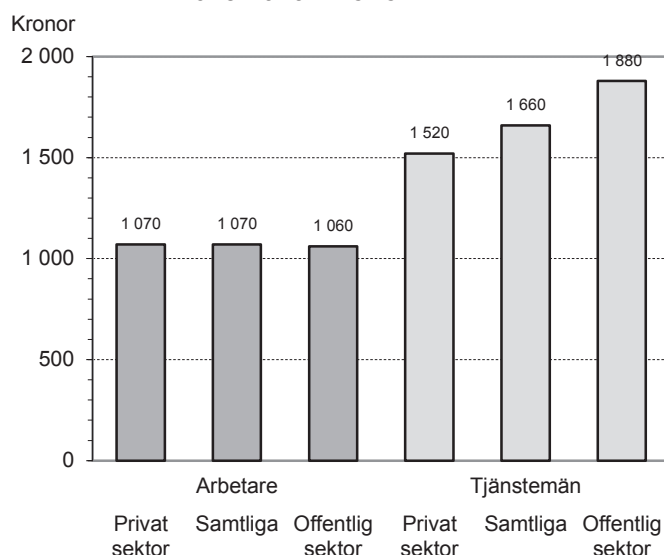
Bland tjänstemän ökade lönerna med 5,8 procent i offentlig sektor och 3,9 procent i privat sektor, alltså nästan 2 procentenheter mer i offentlig sektor. Bland arbetare ökade lönerna med 4,7 procent i offentlig sektor och 4,2 procent i privat sektor, det vill säga en halv procentenhet mer i offentlig sektor (se diagram 2.5a och tabell 2.2).

Även räknat i kronor ökade lönerna klart mer i offentlig sektor. Det gäller dock bara för tjänstemän då lönerna ökade med 1 880 kronor för tjänstemän i offentlig sektor och med 1 520 kronor i privat sektor. Det vill säga 360 kronor mer för offentlig sektor. Bland arbetare ökade lönerna istället med 10 kronor mer i privat sektor än i offentlig (se diagram 2.5b och tabell 2.2).

Diag 2.5a Löneökning efter klass och sektor. År 2015-2016. Procent

Diag 2.5b Löneökning efter klass och sektor. År 2015-2016. Kronor

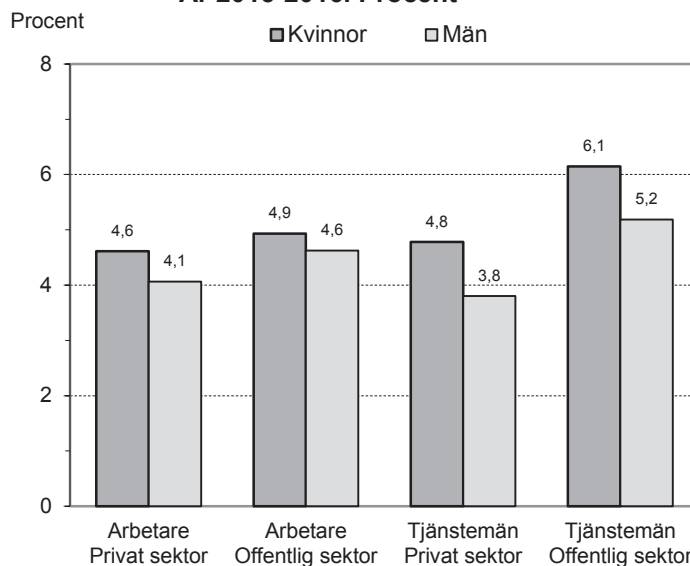
Mest till kvinnliga tjänstemän i offentlig sektor

Som framgått ovan så har lönerna ökat mer för kvinnor än för män och mer i offentlig sektor än i privat sektor. En fördelning efter klass, kön och sektor visar följaktligen att de två senaste årens vinnare i löneracet är kvinnliga tjänstemän i offentlig sektor.

För kvinnliga tjänstemän i offentlig sektor ökade medellönen med 6,1 procent år 2015-2016. Det är nästan en procentenhet mer än för manliga tjänstemän i offentlig sektor och drygt två procentenheter mer än för manliga tjänstemän i privat sektor (se diagram 2.6 och tabell 2.2).

Även bland arbetare har lönerna ökat mest för kvinnor i offentlig sektor, 4,9 procent. Det är något högre än de 4,6 procent som lönerna ökade med för män i offentlig sektor liksom för kvinnor i privat sektor. Minst ökade lönerna för män i privat sektor, 4,1 procent.

**Diagram 2.6 Löneökning efter klass, kön och sektor
År 2015-2016. Procent**

Tabell 2.2 Löneökning efter klass o sektor. År 2015-2016

	Procent			Kronor		
	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
Samtliga						
Män	4,1	4,1	3,7	1 070	1 660	1 220
Kvinnor	4,7	5,4	5,3	1 080	1 780	1 510
Samtliga	4,3	4,5	4,4	1 070	1 660	1 350
Privat sektor						
Män	4,1	3,8	3,6	1 080	1 610	1 220
Kvinnor	4,6	4,8	4,6	1 070	1 640	1 320
Samtliga	4,2	3,9	3,8	1 070	1 520	1 220
Offentlig sektor						
Män	4,6	5,2	3,8	1 050	1 830	1 210
Kvinnor	4,9	6,1	6,2	1 100	1 930	1 720
Samtliga	4,7	5,8	5,6	1 060	1 880	1 620

Lärare och socialsekreterare i topp

En närmare granskning av hur lönerna ökat i offentlig sektor visar att det främst är för lärare, socialsekreterare och sjuksköterskor som lönerna ökat år 2015-2016.

Mest har lönerna ökat för grundskolelärare, 8,9 procent, närmast följt av socialsekreterare och gymnasielärare, drygt 8 procent, samt sjuksköterskor och barnmorskor, strax under 8 procent (se diagram 2.7 och tabell 2.3).

Inget arbetaryrke når upp till dessa nivåer men närmast kommer undersköterskor med 6,1 procent i primärkommun och 5,6 procent i landsting.

För övriga arbetarna i offentlig sektor är det lägre nivåer som gäller. För exempelvis vårdare, skötare och städare har lönerna ökat med 4,2–4,4 procent.

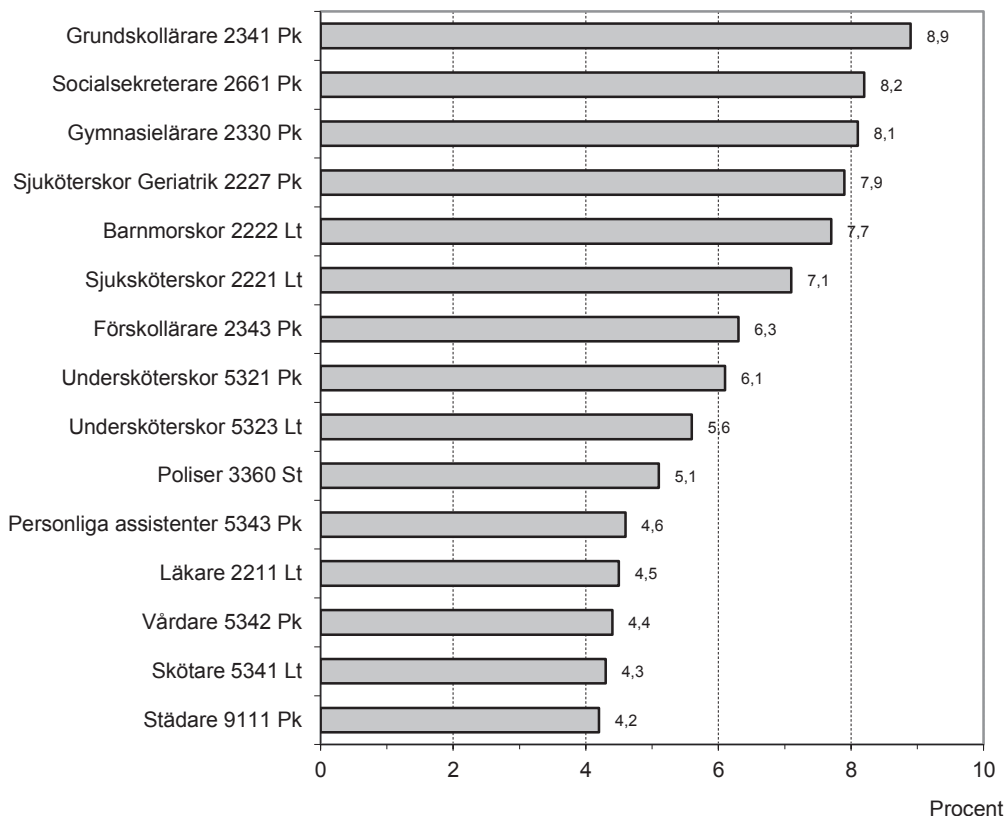
Räknat i kronor blir skillnaden i löneökning än tydligare då lönerna för lärare, socialsekreterare och sjuksköterskor ökat med cirka 2 500 kronor medan lönerna för undersköterskor ökat med cirka 1 400 kronor och för vårdare, skötare samt städare med cirka 1 000 kronor.

Tabell 2.3 Löneökning efter yrke år 2015-2016

Yrke och sektor*	Löneökning %
2211 Specialistläkare (Lt)	4,5
2221 Grundutbildade sjuksköterskor (Lt)	7,1
2222 Barnmorskor (Lt)	7,7
2227 Geriatriksjuksköterskor (Pk)	7,9
2330 Gymnasielärare (Pk)	8,1
2341 Grundskollärare (Pk)	8,9
2343 Förskollärare (Pk)	6,3
2661 Socialsekreterare (Pk)	8,2
3360 Poliser (St)	5,1
5321 Undersköterskor, hemtjänst, hem-sjukvård och äldreboende (Pk)	6,1
5323 Undersköterskor, vård- och specialavdelning (Lt)	5,6
5341 Skötare (Lt)	4,3
5342 Vårdare, boendestödare (Pk)	4,4
5343 Personliga assistenter (Pk)	4,6
9111 Städare (Pk)	4,2

* Pk=Primärkommun, Lt=Landsting, St=Stat

Diagram 2.7 Löneökning efter yrke år 2015-2016

Lönerna har alltså ökat mest för tjänstemän inom ett antal yrken i kommun och landsting. Lönegapet mellan arbetare och tjänstemän har därmed ökat i offentlig sektor, från 10 000 till 10 800 kronor, eller från 45 till 46 procent, högre lön för tjänstemän år 2014-2016.

Det kan även konstateras att de yrken som fick mest i löneökning var kvinnodominerade yrke. Det medförde att lönegapet mellan kvinnor och män minskat från 4 100 till 3 500 kronor högre medellön för män än för kvinnor år 2014-2016.

Utan att i detalj gå in på lönebildningen för alla yrken kan dock noteras att de höga löneökningarna för lärare till stor del bör tillskrivas det så kallade "lärarlyftet" där staten delvis finansierat höjda lärarlöner. För socialsekreterare och sjuksköterskor har lönerna troligen ökat extra mycket på grund av att det för närvarande är brist på personal med dessa yrken. Att lönerna ökat relativt mycket för undersköterskor förklaras av att LO-förbunden gemensamt krävt just detta i sina löneförhandlingar.

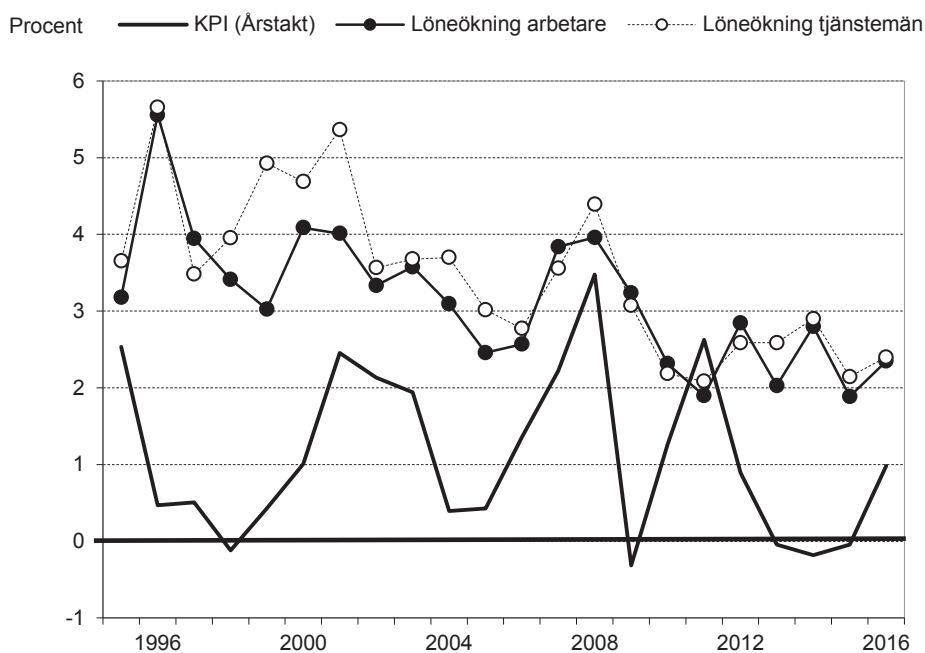
Real löneutveckling

För att få en mer komplett bild av löneutvecklingen bör även inflationen beaktas. Därför redovisas här den så kallade reala löneutvecklingen, det vill säga nominell löneutveckling minus inflation. Inflationen är uppskattad enligt SCBs Konsumentprisindex (KPI).

År 2015-2016 ökade konsumentpriserna med knappt en procent enligt KPI. Samtidigt ökade lönerna med i genomsnitt 4,4 procent för samtliga anställda. Lönerna ökade alltså mer än vad priserna ökade och reallönerna ökade i genomsnitt med cirka 3,5 procent, ungefär lika mycket för både arbetare och tjänstemän.

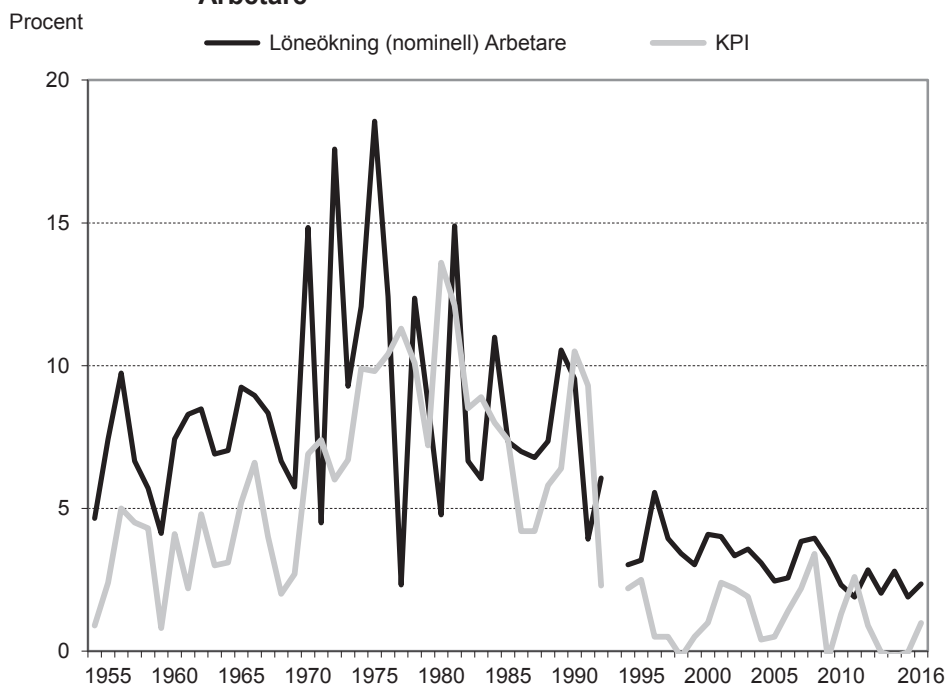
De senaste 22 åren, år 1995-2016 har reallönerna ökat nästan alla år och i genomsnitt har reallönen ökat med cirka 50 procent. För arbetare har den dock ökat mindre, 45 procent, medan den för tjänstemän ökat med 52 procent (se diagram 2.8–2.10).

Diagram 2.8 Löneökningstakt (nominell) och inflationstakt enligt KPI år 1995-2016*

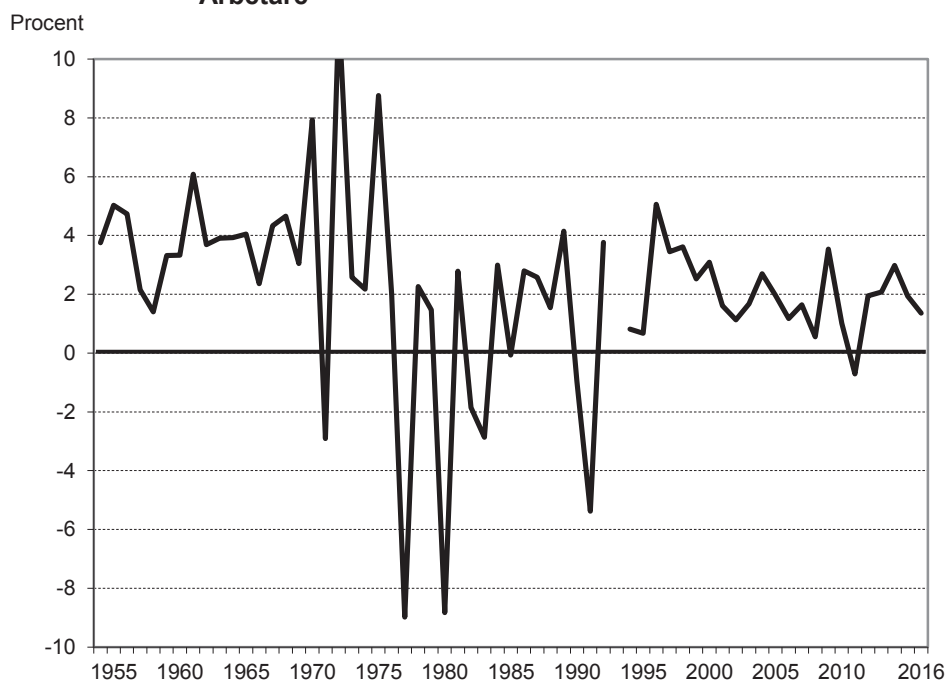

* År 1995-2016 gäller samtliga arbetare respektive tjänstemän enligt SCBs lönestrukturstatistik med undantag av år 2014 som gäller arbetare respektive tjänstemän i privat sektor enligt MIs konjunkturlönestatistik. Detta på grund av byte av yrkeskodning i lönestrukturstatistiken år 2014.

**Diagram 2.9 Nominell löneökning och inflation enl KPI år 1954-2016*
Arbetare**

**Diagram 2.10 Real löneökning år 1954-2016*
Arbetare**

* År 1954-1992: Arbetare inom tillverkningsindustrin enligt LO-SAF-lönestatistik

* År 1994-2013: Samtliga arbetare enligt SCBs lönestrukturstatistik

* År 2014: Arbetare i privat sektor enligt MIs konjunkturlönestatistik

* År 2015: Samtliga arbetare enligt SCBs lönestrukturstatistik

Löner år 1913-2016

Löneutvecklingen för en längre tidsperiod illustreras här med löneutvecklingen inom Gruv- och tillverkningsindustrin år 1913-2016.

År 1913 var medellönen för arbetare inom Gruv- och tillverkningsindustrin 42 öre i timmen. 103 år senare, år 2016, har lönen ökat till 171 kronor i timmen. I månadslön motsvarar det 85 kronor år 1913 och 29 000 kronor år 2016 (se diagram 2.11).

Löner år 1913-2016

Mätperiod: År 1913 är det första året som den officiella lönestatistiken publicerats i samlad form vilket därmed avgränsar mätperioden.

Population: Anställda inom Gruv- och tillverkningsindustri exklusive minderåriga.

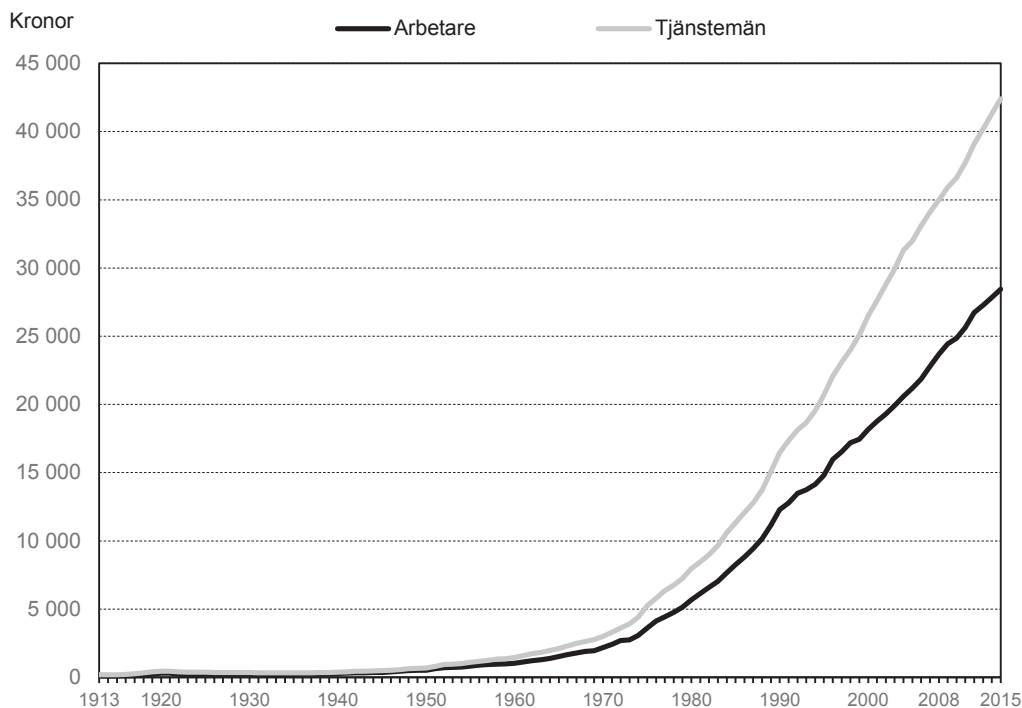
Lönebegrepp: Lön för arbetad tid inklusive rörliga lönetillägg (ob-, skifttillägg m.fl.).

Källa: Statistiska centralbyrån, Socialstyrelsen samt egna beräkningar

För en tjänsteman inom Gruv- och tillverkningsindustrin var månadslönen i genomsnitt 186 kronor år 1913 och 42 700 kronor år 2016.

En krona var dock betydligt mer värd år 1913 än idag, närmare bestämt 46 gånger mer enligt Statistiska centralbyråns konsumentprisindex (KPI). Det innebär att en viss vara som år 1913 kostade en krona kostar 46 kronor idag. För att göra lönerna jämförbara med prisutvecklingen över tid så bör lönerna räknats om till fasta priser, det vill säga till dagens prisnivå.

Diagram 2.11 Månadslön för arbetare och tjänstemän inom Gruv- och tillverkningsindustri år 1913-2016

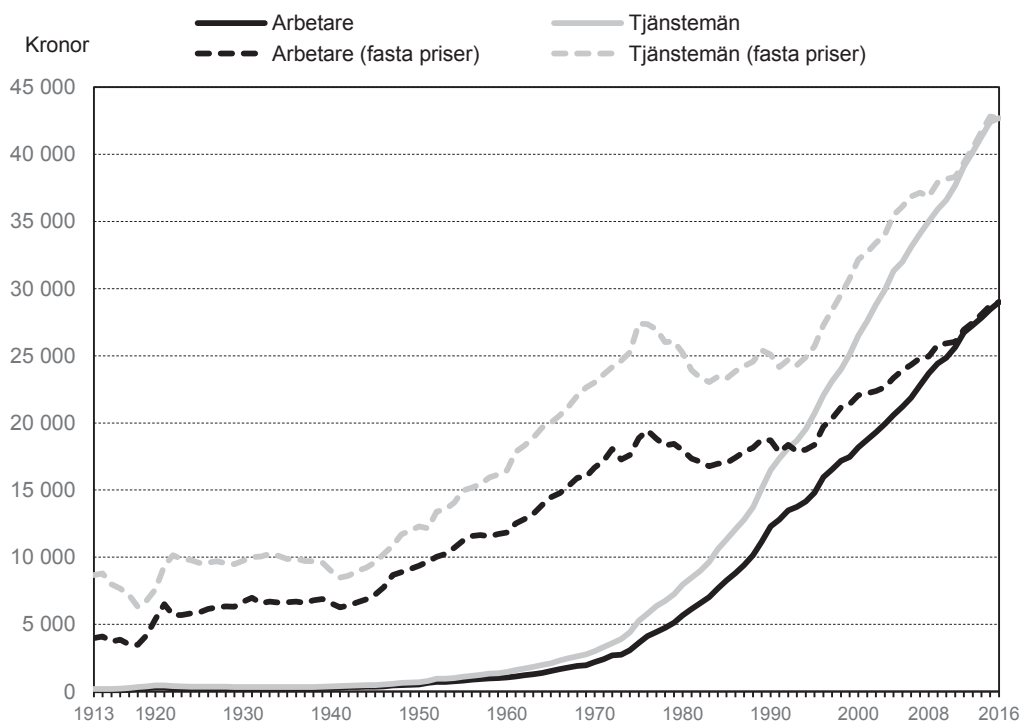
I diagram 2.12 redovisas genomsnittlig månadslön för arbetare och tjänstemän år 1913-2016 i såväl löpande som fasta (2016 års) priser.

I löpande priser var alltså månadslönen för en industriarbetare 85 kronor år 1913. Omräknat till 2016 års penningvärde motsvarar det 3 980 kronor. Timlönen på 42 öre år 1913 motsvaras av 20 kronor. För tjänstemän motsvarar 1913 års månadslön på 186 kronor av 8 700 kronor i fasta priser.

Räknas lönerna för samtliga år om till 2016 års priser framträder inte bara högre lönenivåer utan även en helt annan utveckling över tid där relativt stabila uppgångar varvas med mer instabila perioder där lönerna tidvis minskade.

År 1913 var Sverige mitt uppe i en industriell expansion och när första världskriget bröt ut år 1914 uppstod brist på arbetskraft och lönerna steg kraftigt. Priserna ökade dock ännu mer och reallönerna minskade. Införandet av 48 timmars arbetsvecka och en restriktiv penningpolitik fick dock lönerna att skjuta i höjden och på endast två år, år 1918-1920, ökade reallönen med drygt 50 procent för arbetarna.

**Diagram 2.12 Månadslön för arbetare och tjänstemän inom industrin år 1913-2016
Löpande och fasta (2016 års) priser**

Ekonomisk kris i början av 1920-talet medförde att lönerna minskade såväl nominellt som reallt. Lönerna stabiliserade sig dock efter något år runt 220 kronor i månaden för arbetare och runt 340 kronor för tjänstemän, vilket motsvarar drygt 6 000 resp. 9 500 kronor i 2016 års priser. Lönerna låg där- efter ungefär på den nivån i nästan 20 år, fram till andra världskriget.

Sverige klarade sig lindrigt undan andra världskriget och när kriget tog slut år 1945 var industri och infrastruktur intakt och redo för full produktion när resten av Europa skulle återuppbyggas. Det la grunden till en nästan 30 år lång period av stark ekonomisk tillväxt.

Även fackföreningsrörelsen växte sig stark dessa år och de anställda fick stor del av den ekonomiska tillväxten. Månadslönen för en industriarbetare steg från 364 kronor år 1945 till 2 182 kronor år 1970. I 2016 års priser mot- svaras detta av att reallönen ökade från 7 200 till 16 700 kronor år 1945- 1970. En ökning med 130 procent, eller 3,4 procent per år i 25 års tid.

Oljekrisen år 1973 innebar slutet på efterkrigstidens långa ekonomiska upp- gång och följdes av närmare 20 års inflationsekonomi där både löner och priser ökade kraftigt. Det medförde att reallönerna stagnerade och i fasta priser var lönerna på samma nivå år 1995 som år 1975, cirka 18 500 kronor i 2016 års priser. Detta trots att lönerna nominellt ökade med drygt 300 procent, från 3 621 till 14 800 kronor år 1975-1995.

År 1990 utbröt den så kallade 90-talskrisen. Sverige lämnade den fasta kronkursen och riksbanken satte ett inflationsmål på 2 procent per år som gäller än idag. Inflationen har dock sällan nått upp till 2 procent utan har i genomsnitt legat runt 1 procent per år de senaste 20 åren. Samtidigt har lö- nerna ökat med 3,1 procent i årstakt för arbetare och 3,5 procent för tjäns- temän. Reallönerna har därmed ökat med drygt 2 procent för arbetare och 2,5 procent för tjänstemän per år 1996-2016.

Lönegapet lika stort idag som på 1930-talet

Lönerna har alltid varit högre för tjänstemän än för arbetare. För 103 år sedan, år 1913, var lönegapet som störst då tjänstemännens löner var 118 procent högre än för arbetare inom Gruv- och tillverkningsindustrin.

Därefter minskade dock lönegapet i rask takt och i mitten av 1930-talet hade det mer än halverats till cirka 50 procent. Detta förklarades till stor del av införandet av 48 timmars arbetsvecka men även av periodvis stor efterfrågan på arbetskraft inom industrin.

Andra världskriget, och den långvarigt höga ekonomiska tillväxt som följde, medförde att lönegapet minskade ytterligare. Vid krigsslutet år 1945 hade det minskat till 33 procent och den nivån fortsatte att gälla till mitten av 1950-talet. Då var den mest akuta bristen på industriarbetare över och lönegapet ökade till 40-45 procent under 1960- och 1970-talen.

Under 1980-talets inflationsekonomi ökade de nominella lönerna kraftigt för både arbetare och tjänstemän och lönegapet minskade återigen till 34 procent år 1990, det vill säga nästan ner till 1945 års nivå.

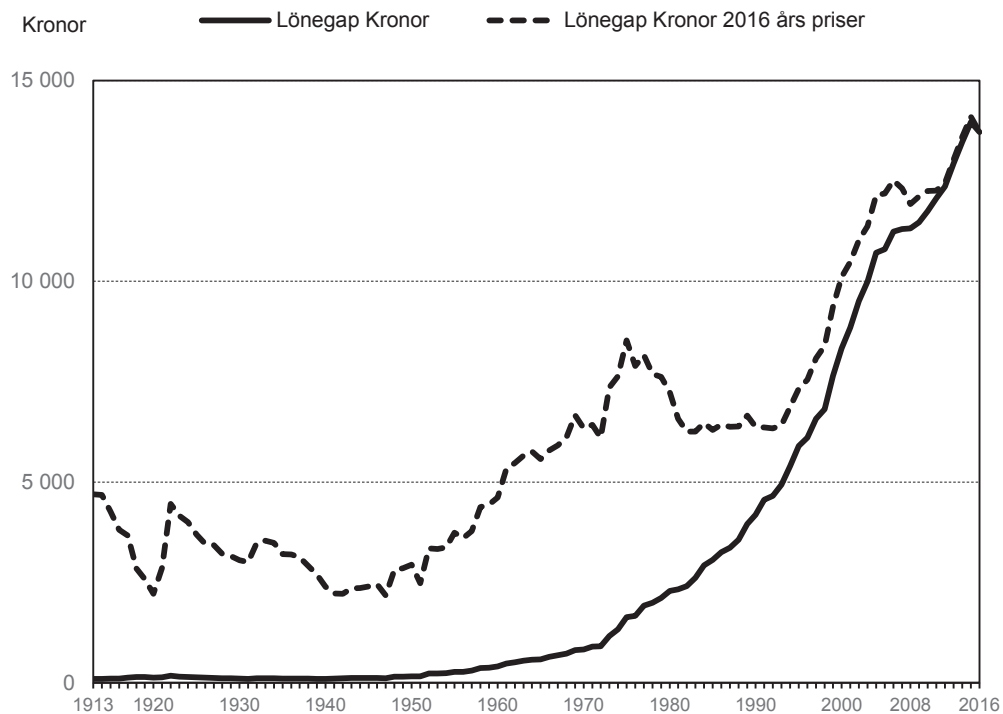
På 1990-talet medförde en ny ekonomisk kris att arbetslösheten tredubblades på kort tid, dock främst för arbetare. Arbetarna fick därmed även svårt att hålla jämna steg med tjänstemännen i löneutvecklingen och lönegapet ökade snabbt till 50 procent i början av 2000-talet. Därefter har lönegapet stabiliserats strax under 50 procent och år 2016 var det 47 procent inom industrin och 48 procent för samtliga anställda (se diagram 2.13 och 2.14).

Industrin vs Samtliga sektorer

Löneutvecklingen år 1913-2016 enligt detta avsnitt gäller alltså anställda inom Gruv- och tillverkningsindustrin. En jämförelse av löneutvecklingen inom Gruv- och tillverkningsindustrin med löneutvecklingen i samtliga sektorer år 1994-2014 visar att löneutveckling för anställda inom Gruv- och tillverkningsindustrin troligen ger en bra bild även av löneutvecklingen i Samtliga sektorer hela perioden 1913-2016, såväl för arbetare som för tjänstemän.

Jämförelsen redovisas i sin helhet i Löne-rapport år 2014 (LO 2015)

**Diagram 2.13 Lönegap i kronor mellan arbetare och tjänstemän inom industrin
År 1913-2016 i löpande och fasta (2016 års) priser**

**Diagram 2.14 Lönegap i procent mellan arbetare och tjänstemän inom industrin
År 1913-2016**

Sammanfattning av kapitel 2

År 2015-2016 ökade medellönen med 4,4 procent för samtliga anställda. För arbetare ökade medellönen med 4,3 procent och för tjänstemän med 4,5 procent. I kronor motsvara det 1 070 kronor för arbetare och 1 660 kronor för tjänstemän.

Lönerna har ökat mer för kvinnor än för män. Det gäller bland både arbetare och tjänstemän och det gäller även räknat i såväl kronor som procent. Lönegapet har därmed minskat påtagligt. Det har dock minskat mest bland tjänstemän då det främst är i kvinnodominerade tjänstemannayrken i offentlig sektor som lönerna ökat mest år 2015-2016.

På 2000-talet, år 2000-2016, har medellönen ökat från 19 900 till 32 200 kronor. En ökning med 12 300 kronor, eller 62 procent. För arbetarna har medellönen ökat med 9 500 kronor, 58 procent, från 16 300 till 25 800 kronor och för tjänstemän med 15 400 kronor, 68 procent, från 22 800 till 38 200 kronor. Medellönen har därmed ökat med 5 900 kronor, nio procentenheter, mer för tjänstemän än för arbetare och lönegapet har ökat märkbart.

Reallönerna har ökat nästan alla år de senaste 22 åren. I genomsnitt har reallönen ökat med 2,0 procent per år för arbetare och med 2,4 procent för tjänstemän.

De senaste 104 åren, år 1913-2016, har reallönerna sjudubblats. År 1913 var medellönen för industriarbetare 85 kronor i månaden, eller 3 980 kronor räknat i fasta priser (2016 års). År 2016 hade medellönen ökat till 29 000 kronor. Reallön och köpkraft har därmed ökat drygt sju gånger.

3

Kvinnor och män

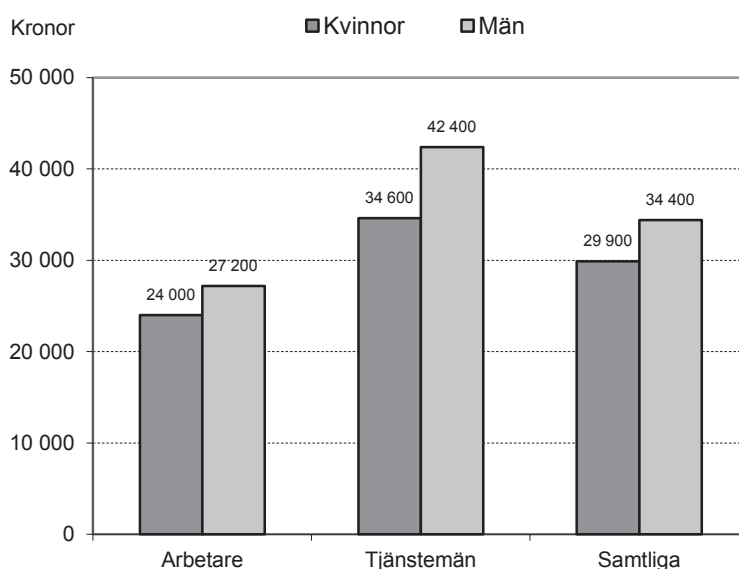
Den genomsnittliga månadslönen för kvinnor är 29 900 kronor och för män 34 400 kronor. Medellönen för kvinnor är därmed 4 500 kronor lägre än för män. Räknat i procent motsvarar medellönen för kvinnor 87 procent av medellönen för män.

Fördelat på arbetare och tjänstemän så är löneskillnaden mellan kvinnor och män mindre bland arbetare än bland tjänstemän. Bland arbetare är medellönen för kvinnor 24 000 kronor och för män 27 200 kronor, det vill säga 3 200 kronor högre för män. I procent motsvarar kvinnors medellön 88 procent av medellönen för män bland arbetare.

Bland tjänstemän är medellönen för kvinnor 34 600 kronor och för män 42 400 kronor, en skillnad på 7 800 kronor till männens förmån. Räknat i procent motsvarar kvinnornas medellön 82 procent av mäns medellön bland tjänstemän (se diagram 3.1 och tabell 3.1).

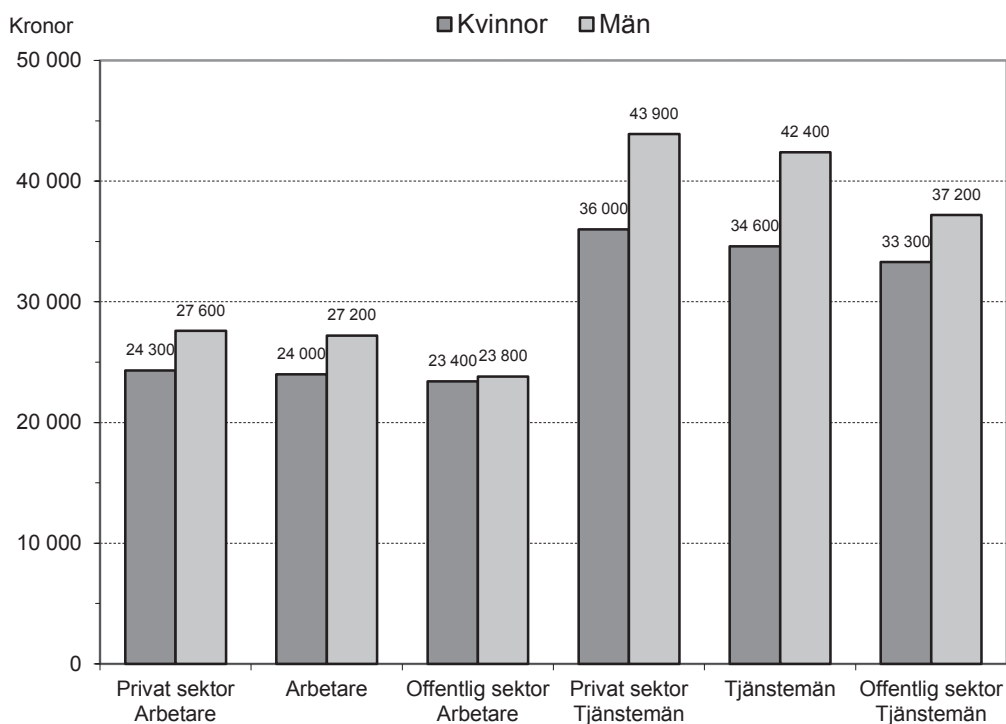
Löneskillnaden mellan kvinnor och män är mindre i offentlig sektor än i privat sektor. Bland arbetare är medellönen 400 kronor lägre för kvinnor än för män i offentlig sektor jämfört med 3 300 kronor lägre i privat sektor. I procent motsvarar kvinnors medellön 98 procent av mäns medellön i offentlig sektor och 88 procent i privat sektor (se diagram 3.2 och tabell 3.1).

Diagram 3.1 Genomsnittlig månadslön efter klass och kön år 2016

Även bland tjänstemän är löneskillnaden mellan kvinnor och män mindre i offentlig sektor än i privat sektor. I offentlig sektor är medellönen 3 900 kronor lägre för kvinnor än för män jämfört med 7 900 kronor i privat sektor. I procent motsvarar kvinnors medellön 90 procent av medellönen för män i offentlig sektor och 82 procent i privat sektor (se diagram 3.2 och tabell 3.1).

Diagram 3.2 Genomsnittlig månadslön efter klass, kön och sektor år 2016

Tabell 3.1 Månadslön för kvinnor och män år 2016 samt kvinnors lön i procent av mäns lön - med och utan standardvägning efter yrke

	Arbetare		Kvinnors lön i % av mäns lön		Tjänstemän		Kvinnors lön i % av mäns lön		Samtliga anställda		Kvinnors lön i % av mäns lön	
	Kvinnor	Män	Ej stand. vägt	Stand. vägt *	Kvinnor	Män	Ej stand. vägt	Stand. vägt *	Kvinnor	Män	Ej stand. vägt	Stand. vägt *
	Samtliga	24 000	27 200	88	99	34 600	42 400	82	94	29 900	34 400	87
Privat sektor	24 300	27 600	88	97	36 000	43 900	82	91	30 300	34 600	88	94
Offentlig sektor	23 400	23 800	98	103	33 300	37 200	90	100	29 300	32 900	89	100

Standardvägda löner

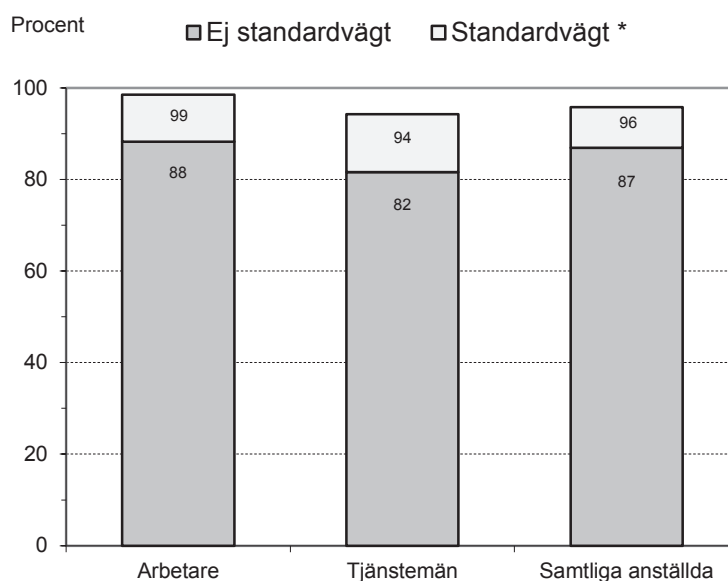
Löneskillnaden mellan kvinnor och män förklaras till stor del av att kvinnor och män mestadels arbetar inom olika yrken och att lönerna varierar mellan dessa yrken. Ett sätt att ta hänsyn till detta vid jämförelse av kvinnors och mäns löner är att använda så kallad standardvägning. Standardvägning innebär i korthet att medellöner beräknas med antagande om att antalet kvinnor och män är lika många inom varje yrkesgrupp.

Standardvägning efter yrke medför att kvinnors medellön i procent av mäns medellön ökar från 86 procent till 96 procent bland samtliga anställda. Standardvägning minskar alltså löneskillnaden mellan kvinnor och män påtagligt, dock i olika grad för arbetare och tjänstemän liksom för privat och offentlig sektor.

Bland arbetare medför standardvägning att löneskillnaden nästan försvinner helt då kvinnors lön i procent av mäns lön ökar från 88 procent till 99 procent. Inom offentlig sektor blir den standardvägda lönen för kvinnor till och med högre än för män då den motsvarar 103 procent av männens lön. Inom privat sektor stannar den dock på 97 procent

Även bland tjänstemän minskar standardvägning löneskillnaden. För samtliga tjänstemän ökar kvinnors lön i procent av mäns lön från 81 till 94 procent. Mest ökar den i offentlig sektor, från 88 till 100 procent, medan den i privat sektor ökar från 81 till 91 procent (se diagram 3.3 och tabell 3.1).

Diagram 3.3 Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2016
Med och utan standardvägning* efter yrke

* Standardvägda värden gäller år 2014.

Andel kvinnor och medellön efter sektor

De betydligt mindre löneskillnader som framträder när standardvägning används förklaras av att lönerna oftast inte skiljer sig nämnvärt mellan kvinnor och män *inom samma yrke*. Inom några yrken är medellönen till och med högre för kvinnor än för män, exempelvis grundskolelärare, vårdbiträden och städare.

Ändå kvarstår det faktum att medellönen för kvinnor endast är 87 procent av medellönen för män. Förklaringen till detta ligger i kombinationen av en könssegregerad arbetsmarknad och stora löneskillnader *mellan* olika yrken och sektorer. Det vill säga att kvinnor och män i huvudsak arbetar inom olika yrken och att medellönen nästan alltid är lägre inom de yrken som domineras av kvinnor.

Detta kan även uttryckas med att ju *större* andel kvinnor en sektor innehåller desto *lägre* är sektorns medellön (relativlön). Detta framgår av diagram 3.4 och 3.5 som visar sambandet mellan andel kvinnor och medellön för arbetare och tjänstemän inom olika sektorer.

Sambandet är tydligast bland arbetare då samtliga sektorer med mer än 50 procent kvinnor alla har medellöner som är lägre än medellönen för samtliga arbetare (observationerna i nedre högra delen av diagram 3.4). Flertalet av de mansdominerade sektorerna har däremot medellöner som är högre än medellönen för samtliga arbetare.

Även bland tjänstemän är sambandet mellan kön och lön tydligt (se diagram 3.5). Sektorn Kreditinstitut och försäkringsbolag (Finans) avviker dock genom att ha mer än 50 procent kvinnor och en relativt hög medellön. En närmare granskning av denna sektor visar dock att det främst är männen i sektorn som har hög medellön, 56 700 kronor, vilket drar upp genomsnittet för hela sektorn. Medellönen för kvinnor i sektorn stannar på 41 500 kronor.

Diagram 3.4 Medellön och andel kvinnor efter sektor år 2016. Arbetare

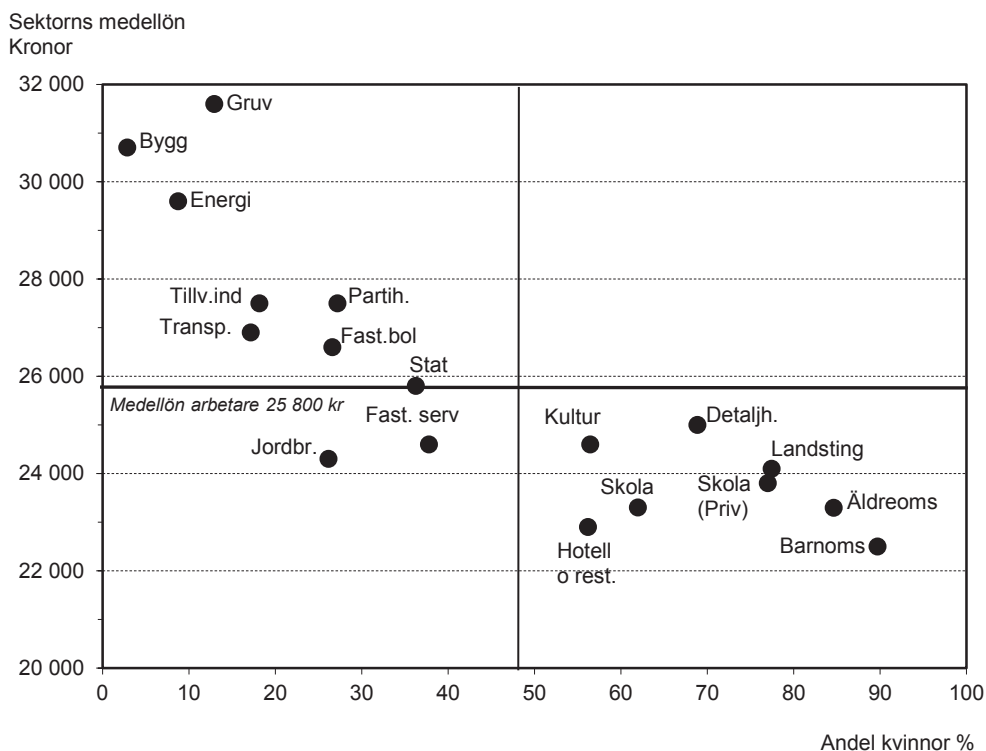
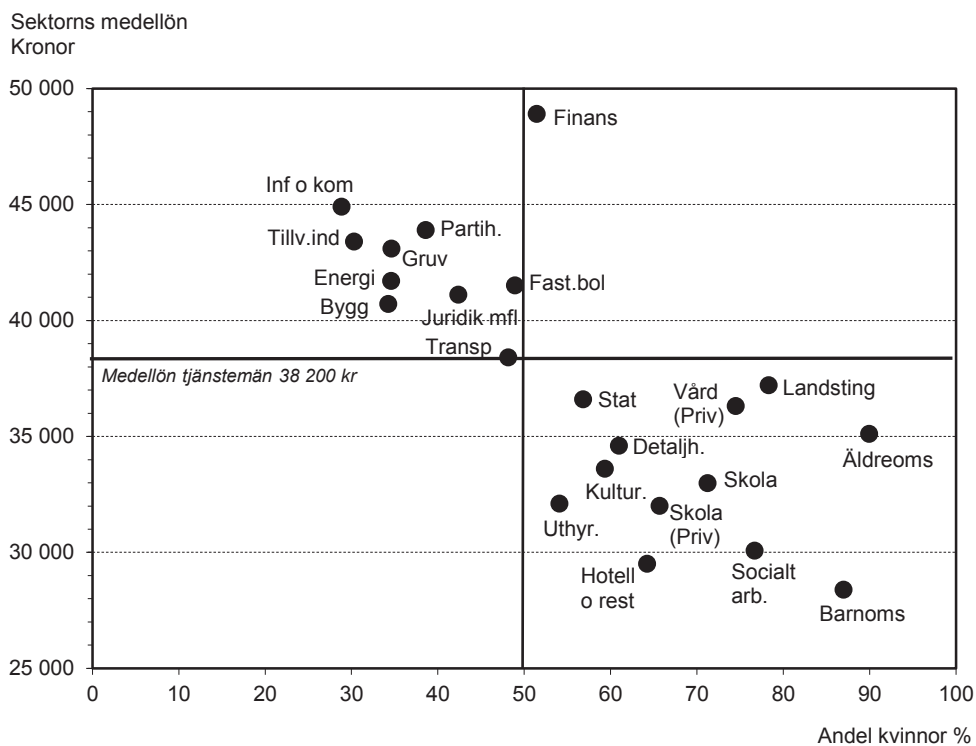

Diagram 3.5 Medellön och andel kvinnor efter sektor år 2016. Tjänstemän

Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2000-2016

Utvecklingen av löneskillnaden mellan kvinnor och män beräknat som kvinnors medellön i procent av mäns medellön år 2000-2016 visar att löneskillnaden minskat, dock främst bland tjänstemän.

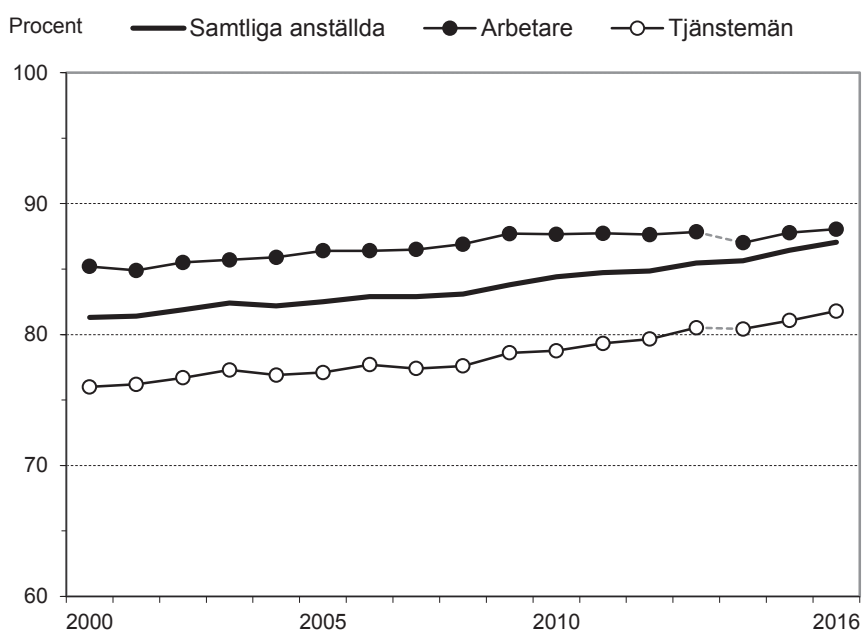
Bland samtliga anställda har kvinnors medellön i procent av mäns medellön ökat från 81 till 87 procent år 2000-2016. Kvinnors lön i procent av mäns lön har alltså ökat med sex procentenheter på 2000-talet.

Bland arbetare har kvinnors lön i procent av mäns lön ökat från 85 till 88 procent och bland tjänstemän från 76 till 82 procent år 2000-2016. Kvinnors lön i procent av mäns lön har därmed ökat med tre procentenheter bland arbetare och med sex procentenheter bland tjänstemän (se diagram 3.6).

Lönerna har alltså jämnats ut bland såväl arbetare som tjänstemän på 2000-talet. Bland arbetare skedde utjämningen främst under åren 2000-2009. Därefter tycks utjämningen avstannat bland arbetare. Bland tjänstemän tycks däremot utjämningen alltjämt fortgå, om än från en lägre nivå jämfört med arbetare.

Notera att värdena före och efter år 2014 inte är fullt jämförbara på grund av att en ny yrkeskodning (SSYK 2012) infördes i lönestatistiken år 2014.

Diagram 3.6 Kvinnors medellön i procent av mäns medellön efter klass år 2000-2016

Löner för kvinnor och män år 1913-2016

Arbetare inom Gruv- och tillverkningsindustrin

År 1913 var kvinnornas lön endast hälften, 53 procent, av männens lön bland arbetare inom Gruv- och tillverkningsindustrin. 103 år senare har löneskillnaden minskat till att kvinnors lön i genomsnitt är 93 procent av männens lön bland industriarbetare år 2016 (se diagram 3.7 och 3.8).

Minskningen av löneskillnaden mellan kvinnor och män har skett stegvis och främst i samband med tre händelser – rationaliseringen inom industrin efter första världskriget, arbetskraftsbristen efter andra världskriget och sloandet av kvinnolönerna på 1960-talet.

År 1913 var timlönen bland arbetare i genomsnitt 45 öre för män och 24 öre för kvinnor. Lönen var alltså endast hälften så hög för kvinnor som för män. På denna tid var det dock fullt legitimt att betala lägre lön till kvinnor och i kollektivavtalen angavs olika lön för kvinnor och män.

Under 1920-talet rationaliserades stora delar av industrin och en mängd arbeten skapades som bemannades med kvinnor. Dessutom expanderade flera branscher som främst sysselsatte kvinnor, exempelvis textil- och livsmedelsindustri, och kvinnornas lön ökade till drygt 60 procent av männens lön på 1930-talet.

I slutet av 1940-talet tog kvinnornas löner ytterligare ett steg närmare männens i samband med den brist på arbetskraft som uppstod efter andra världskriget och kvinnornas löner ökade till cirka 70 procent av männens lön.

I början av 1960-talet träffar LO och SAF en överenskommelse om att ta bort kvinnolönerna i kollektivavtalen. Detta medförde en utjämning av lönerna och följande 20 år ökade kvinnors lön i procent av mäns lön från 70 till 90 procent år 1960-1980.

Att denna utjämning av lönerna blev så pass långvarig förklaras inte bara av att kvinnolönerna togs bort utan även av att offentlig sektor och privat tjänstesektor expanderade kraftigt vilket gjorde att allt fler kvinnor sysselsattes. Sysselsättningsgraden ökade raskt för kvinnor och nådde under 1980-talet samma nivå som för män.

Efter år 1980 avstannade dock utjämningen och kvinnors lön i procent av mäns lön planade ut runt 90 procent bland industriarbetare och de senaste 30 åren har löneskillnaden endast minskat marginellt till dagens 93 procent.

Diagram 3.7 Timlön för kvinnor och män år 1913-2016. Arbetare inom industrin. Löpande och fasta priser (2016 års)

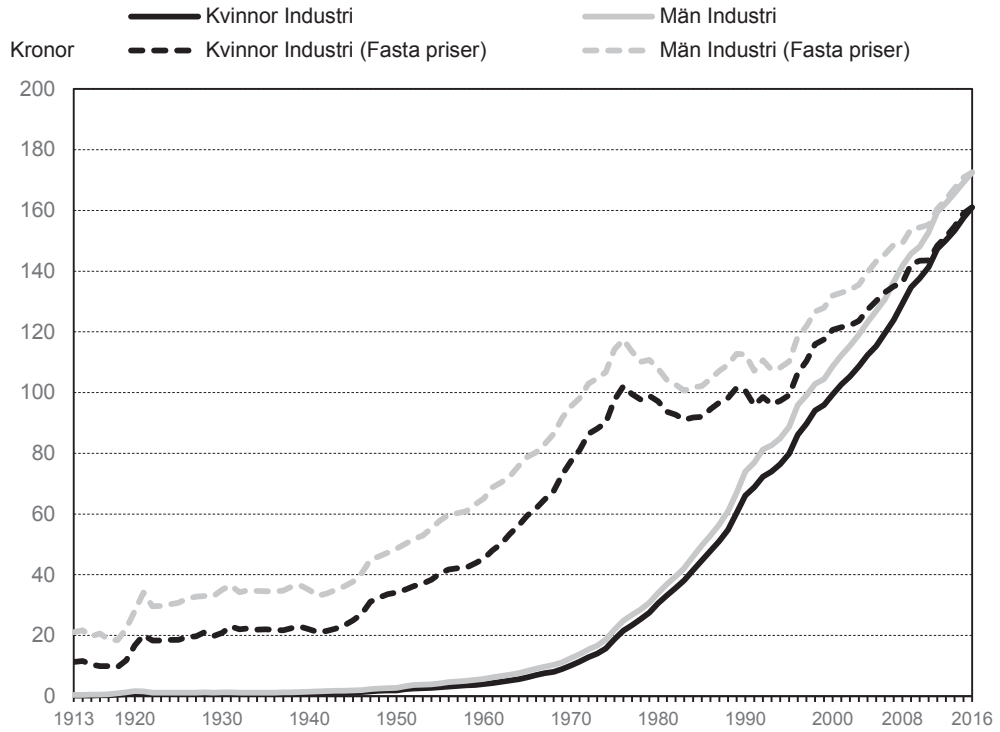
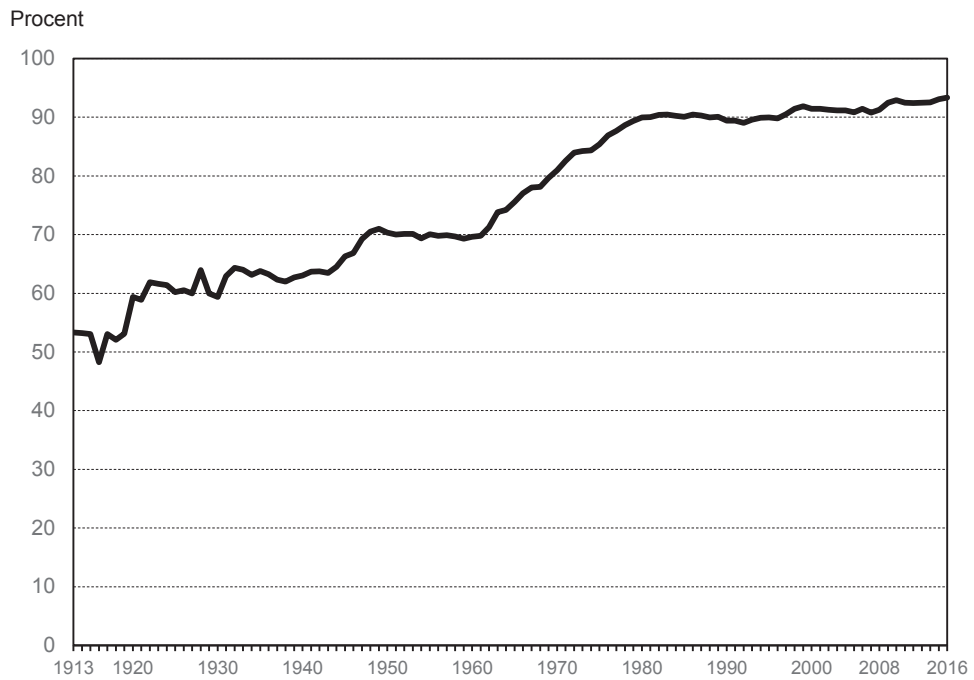

Diagram 3.8 Kvinnors lön i procent av mäns lön år 1913-2016 Arbetare inom industrin

Tjänstemän inom Gruv- och tillverkningsindustrin

Löneskillnaden mellan kvinnor och män har varit större bland tjänstemän än bland arbetare inom Gruv- och tillverkningsindustrin de senaste 104 åren. Hela första halvan av 1900-talet var kvinnornas lön endast hälften, cirka 50 procent, av männens lön.

Det var först när kvinnolönerna slopats i början av 1960-talet som en märkbar utjämning av lönerna inleddes även bland tjänstemän. Mellan år 1965-1980 ökade kvinnors lön i procent av mäns lön med cirka en procentenhet per år, från 53 procent år 1965 till 71 procent år 1980. Därefter avtog minskningstakten till cirka 0,4 procentenheter per år och med den takten har löneskillnaden fortsatt minska till 87 procent år 2016 (se diagram 3.9 och 3.10).

Löneutjämningen bland tjänstemän har alltså inte avstannat på samma sätt som bland arbetare utan sakta men säkert fortsatt minska de senaste 35 åren. Drivkraften bakom denna löneutjämning bland tjänstemän är troligen strukturellt betingat i den meningen att andelen kvinnor ökar inom en rad relativt högavlönade och tidigare manligt dominerade yrken, exempelvis läkare, jurister och ekonomer, vilka är på väg att bli kvinnodominerade yrken.

Bland arbetare går det i dagsläget dock inte att se någon liknade strukturell långsiktig förändring mellan manligt och kvinnligt dominerade yrken, vilket troligen förklarar varför löneutjämningen stagnerat bland arbetare de senaste 30 åren. Det gäller inom såväl industrin som inom övriga sektorer.

Tabell 3.7 Löner inom tillverkningsindustrin efter klass och kön år 1913-2016

Källa: SCB samt egna beräkningar

År	Arbetare (exkl. minderåriga)			Tjänstemän					
	Timlön Kvinnor	Män	Samtliga	Månadslön Kvinnor	Män	Samtliga			
1920	1,0	1,6	1,5	200	340	310	270	540	450
1930	0,7	1,2	1,1	150	250	240	210	410	340
1940	0,9	1,5	1,3	190	300	270	230	450	370
1950	2	3	2,6	390	560	530	400	780	690
1960	4	6	5,4	760	1 100	1 040	850	1 650	1 450
1970	10	12	12	1 830	2 260	2 180	1 950	3 330	3 010
1980	31	34	33	5 210	5 790	5 680	6 030	8 440	7 960
1990	66	74	72	11 200	12 600	12 300	13 100	17 500	16 500
2000	99	109	107	16 900	18 500	18 200	22 100	28 000	26 500
2010	137	148	146	23 400	25 200	24 900	33 500	39 500	37 800
2016	161	173	171	27 400	29 300	29 000	38 800	44 400	42 700

Diagram 3.9 Månadslön för kvinnor och män år 1913-2016. Tjänstemän inom industrin. Löpande och fasta priser (2016 års)

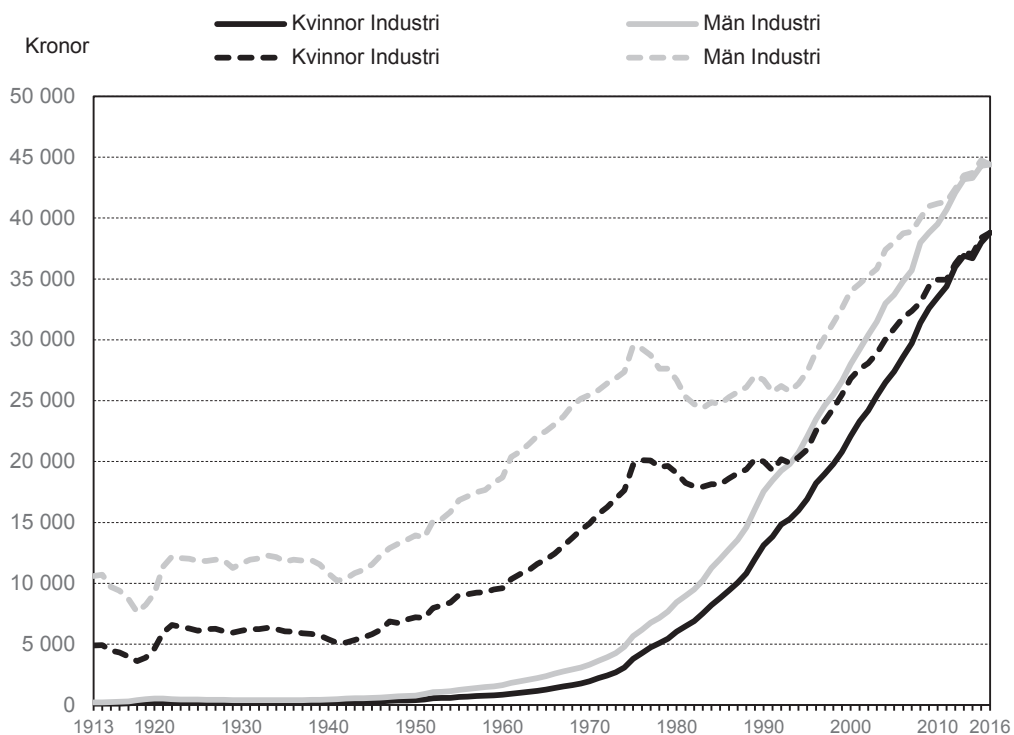
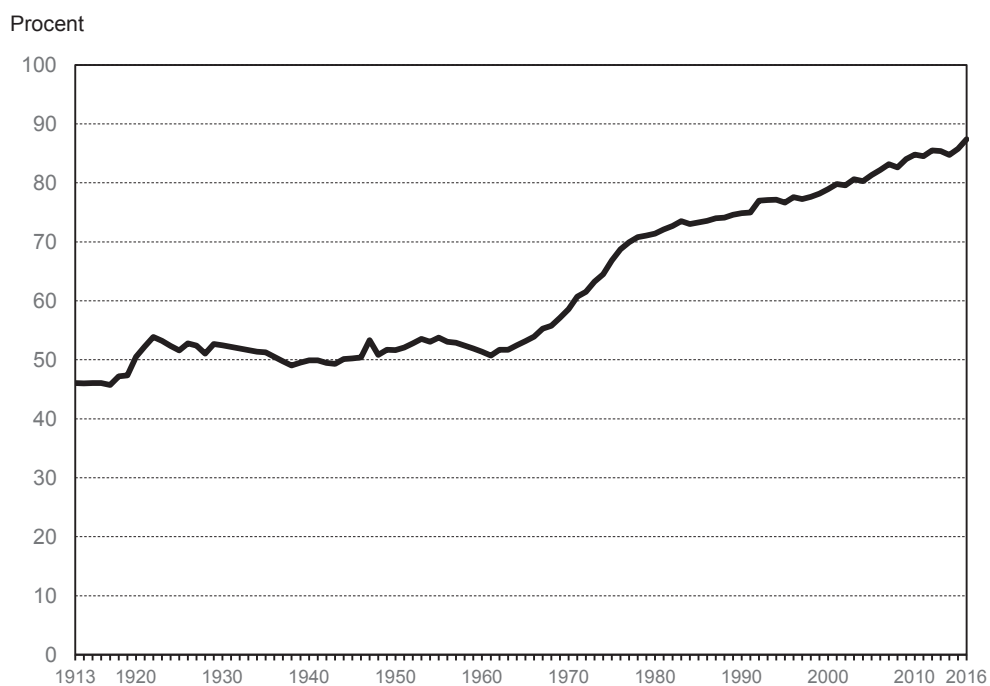

Diagram 3.10 Kvinnors lön i procent av mäns lön år 1913-2016 Tjänstemän inom industrin

Sammanfattning av kapitel 3

År 2016 var den genomsnittliga månadslönen för kvinnor 4 500 kronor lägre än för män. Skillnaden är mindre bland arbetare, 3 200 kronor, medan den är större bland tjänstemän, 7 800 kronor. Räknat i procent motsvarar kvinnors lön 87 procent av männens lön bland samtliga anställda, 88 procent bland arbetare och 82 procent bland tjänstemän.

Lönestatistik för de senaste 104 åren visar dock att löneskillnaden har minskat. År 1913 var timlönen för kvinnor bland industriarbetare endast hälften, 53 procent, av männens timlön. År 2016 har den ökat till 93 procent.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män minskade framförallt under 1960- och 1970-talet i samband med att kvinnolönerna togs bort i kollektivavtalen. Utjämnningen avtog dock på 1980-talet och därefter har löneskillnaden endast minskat marginellt bland arbetare medan den fortsatt i en relativt låg men stabil takt bland tjänstemän.

En förklaring till dagens löneskillnad mellan kvinnor och män är att arbetsmarknaden är könssegregerad. Det vill säga att de flesta yrken och sektorer domineras i antal av antingen kvinnor eller män och att lönerna systematiskt är lägre inom yrken och sektorer som domineras av kvinnor. Detta kan även uttryckas med att ju *större* andel kvinnor en sektor innehåller desto *lägre* är sektorns medellön. Detta samband är tydligast bland arbetare men syns även bland tjänstemän.

Bilaga 1: Metod och dataunderlag

Rapporten syftar till att beskriva löner och löneutveckling för anställda efter klass och kön år 1913-2016.

Som dataunderlag används Statistiska centralbyrån (SCB) lönestrukturstatistik som redovisats i sin nuvarande form sedan år 1994.

I avsnitten om lön efter ålder och region används databasen Linda som dataunderlag.

Rapportens lönebegrepp är tid- och prestationslön (grundlön), helglön samt andra (fasta) löneförmåner. Lönebegreppet avses motsvara månadslön för heltidsarbete på dagtid.

Rörliga lönetillägg, som exempelvis för obekväm arbetstid, skiftgång eller övertid, ingår inte i rapportens lönebegrepp.

Skiftformstillägg inom tillverkningsindustrin är borträknat genom att timlön för arbete på enbart dagtid använts.

Lön för deltidarbete är uppräknad till heltid.

I de avsnitt som gäller löner och löneutveckling år 1913-2016, används dock lönebegreppet *lön för arbetad tid*. Detta för att få ett så jämförbart lönebegrepp som möjligt över hela mätperioden. I lön för arbetad tid ingår rörliga tillägg vilket de alltså inte gör i rapportens första lönebegrepp. Övertidserättning ingår dock inte i något av de två lönebegreppen.

För privatanställda arbetare redovisar SCB endast timlön. LO har beräknat månadslön genom att multiplicera timlönen med 167,5 vilket motsvarar det genomsnittliga antalet arbetade timmar som en heltidsanställd i genomsnitt arbetar per månad med hänsyn till helgdagar under en 28-årsperiod.

År 2014 genomfördes en rad metodförändringar i lönestrukturstatistiken. En ny yrkeskodning, SSK 2012, infördes och populationen utökades med åldersgruppen 65-66 år. Dessutom infördes en korrigering av kodningen för arbetare och tjänstemän i privat sektor. Det gäller främst anställda inom statligt ägda bolag (SJ, Posten, Systembolaget m.fl.), statliga verk samt privat vård och omsorg. Dessa har tidigare kodats som tjänstemän oavsett yrke men nu gör SCB fördelningen på arbetare och tjänstemän utifrån att *arbetare* är anställda med yrken som organiseras av något LO-förbund och *tjänstemän* är anställda med yrken som organiseras av något TCO- eller SACO-förbund.

Exakt hur många anställda som nu kodas som arbetare men tidigare som tjänstemän, redovisas inte av Statistiska centralbyrån men uppskattningsvis gäller det cirka 100 000 anställda i statligt ägda bolag och statliga verk plus cirka 60 000 anställda inom privat vård och omsorg.

Denna omfördelning av arbetare och tjänstemän påverkade medellönen främst för tjänstemän i privat sektor då de flesta av de arbetare som tidigare kodats som tjänstemän hade lägre lön än genomsnittet för ”riktiga” tjänstemän. Medellönen för tjänstemän i privat sektor ökade därmed uppskattningsvis med cirka 1 500 kronor när arbetare tagits bort. För samtliga tjänstemän ökade medellönen med cirka 1 000 kronor.

Medellönen för arbetare påverkades inte lika mycket. Uppskattningsvis ökade den med cirka 200 kronor för såväl arbetare i privat sektor som för samtliga arbetare.

Bilaga 2: Månadslön* för anställda efter klass, kön och sektor år 2016

* Exklusive rörliga tillägg

Sektor	Kön	Arbetare		Tjänstemän		Samtliga	
		Antal	Månadslön	Antal	Månadslön	Antal	Månadslön
Samtliga sektorer	Män	1070 300	27 200	943 500	42 400	2 036 800	34 400
	Kvinnor	924 400	24 000	1 130 400	34 600	2 064 600	29 900
	Totalt	1994 500	25 800	2 073 500	38 200	4 101 400	32 200
Privat sektor	Män	962 100	27 600	722 200	43 900	1 684 300	34 600
	Kvinnor	548 100	24 300	571 800	36 000	1 119 900	30 300
	Totalt	1510 300	26 600	1294 100	40 400	2 804 400	33 000
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	Män	18 600	24 800	3 000	37 800	21 600	26 600
	Kvinnor	6 600	22 600	1 600	33 300	8 200	24 700
	Totalt	25 200	24 300	4 600	36 300	29 800	26 200
B Gruvor och mineralutvinningsindustri	Män	4 600	31500	1700	45 500	6 300	35 200
	Kvinnor
	Totalt	5 400	31600	2 600	43 100	8 000	35 400
C Tillverkningsindustri	Män	230 500	27 900	135 900	45 300	366 400	34 400
	Kvinnor	51200	25 600	59 100	39 200	110 300	32 900
	Totalt	281700	27 500	195 100	43 400	476 800	34 000
D+E Energi och miljö	Män	15 700	29 700	15 800	44 000	31500	36 900
	Kvinnor	1 500	28 500	8 300	37 300	9 800	36 000
	Totalt	17 100	29 600	24 000	41 700	41 100	36 700
F Byggindustri	Män	180 000	30 800	47 400	44 100	227 400	33 500
	Kvinnor	5 300	27 000	24 700	34 200	30 000	32 900
	Totalt	185 300	30 700	72 100	40 700	257 400	33 500
G Handel och serviceverkstäder	Män	148 600	27 300	98 100	44 500	246 700	34 100
	Kvinnor	161 700	24 500	74 500	36 300	236 200	28 200
	Totalt	310 300	26 000	172 600	40 900	482 900	31 300
46 Partihandel	Män	45 500	28 100	70 200	46 700	115 700	39 400
	Kvinnor	17 000	25 300	44 100	39 600	61 100	35 600
	Totalt	62 500	27 500	114 300	43 900	176 800	38 100
47 Detaljhandel	Män	64 400	26 100	15 800	39 100	80 200	28 700
	Kvinnor	142 500	24 300	24 700	31 800	167 200	25 400
	Totalt	206 900	25 000	40 500	34 600	247 400	26 500
H Transport och magasinering	Män	120 000	26 900	19 600	42 600	139 600	29 100
	Kvinnor	24 900	26 300	18 200	34 100	43 100	29 600
	Totalt	144 900	26 900	37 800	38 400	182 700	29 200
I Hotell och restauranger	Män	53 700	23 300	7 800	32 200	61 500	24 400
	Kvinnor	68 900	22 600	14 000	27 900	82 900	23 500
	Totalt	122 600	22 900	21 800	29 500	144 400	23 900
J Information och kommunikation	Män	2 700	30 700	116 300	46 400	119 000	46 000
	Kvinnor	1 600	28 400	47 200	41 200	48 800	40 800
	Totalt	4 300	30 000	163 500	44 900	167 800	44 500
K Finans- och försäkringsverksamhet	Män	39 600	56 700	39 600	56 700
	Kvinnor	42 000	41 500	42 000	41 500
	Totalt	81 600	48 900	81 600	48 900
L Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	Män	18 100	27 400	16 800	45 300	34 900	36 000
	Kvinnor	6 600	24 300	16 200	37 400	22 800	33 600
	Totalt	24 800	26 600	33 100	41 500	57 900	35 100
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	Män	9 000	29 100	114 600	43 700	123 600	42 600
	Kvinnor	5 000	24 700	84 300	37 500	89 300	36 800
	Totalt	14 000	27 900	198 900	41 100	212 900	40 200
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster mfl	Män	93 100	25 200	34 900	34 000	128 000	27 600
	Kvinnor	56 600	23 400	41 100	30 400	97 700	26 300
	Totalt	149 700	24 600	76 000	32 100	225 700	27 100
P Utbildningsväsendet	Män	6 500	24 600	20 900	33 700	27 400	31 500
	Kvinnor	21 800	23 500	40 000	31 200	61 800	28 500
	Totalt	28 300	23 800	60 900	32 000	89 200	29 400
Q Vård och omsorg, socialtjänst	Män	38 500	..	18 500	39 500	57 000	29 200
	Kvinnor	106 500	..	54 000	35 200	160 500	28 000
	Totalt	145 000	..	72 500	36 300	217 500	28 300
R+S+T+U Kultur, nöje och fritid mfl	Män	22 500	25 200	31 300	35 800	53 800	31 400
	Kvinnor	29 200	24 000	45 700	32 000	74 900	28 900
	Totalt	51 700	24 600	77 000	33 600	128 700	30 000
Summa Privat tjänsteproduktion (G- U)	Män	512 700	26 200	518 400	43 600	1 031 100	35 000
	Kvinnor	482 800	24 100	477 200	35 700	960 000	29 900
	Totalt	995 600	25 300	995 700	39 800	1 991 300	32 600
Offentlig sektor	Män	107 300	23 800	221 200	37 200	351 500	32 900
	Kvinnor	375 100	23 400	558 700	33 300	943 600	29 300
	Totalt	482 200	23 500	779 500	34 400	1 295 100	30 300
Statlig sektor	Män	8 500	26 600	80 400	38 600	112 200	36 800
	Kvinnor	4 900	24 300	105 500	35 000	120 300	34 500
	Totalt	13 500	25 800	185 600	36 600	232 500	35 600
Kommunal sektor	Män	85 900	23 600	101 300	32 800	187 100	28 500
	Kvinnor	325 800	23 300	311 000	31 900	636 500	27 500
	Totalt	411 400	23 300	412 300	32 100	823 600	27 800
Landstingskommunal sektor	Män	12 800	23 800	39 500	45 600	52 200	40 200
	Kvinnor	44 400	24 200	142 200	34 900	186 800	32 300
	Totalt	57 300	24 100	181 600	37 200	239 000	34 000

.. Uppgift ej tillgänglig eller skattningen för osäker för att redovisa

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Augusti 2017
ISBN 978-91-566-3248-8
www.lo.se

OMSLAGSFOTO: Lars Forsstedt